

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVIII

CELOVEC, PETEK, 14. JANUAR 1983

ŠTEV. 2 (2105)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

Začetek volilnega boja

v znamenju
ostrih polemik okoli novih davčnih obremenitev

V ponedeljek se je po treh tednih bojično-novoletnih počitnic spet s polno paro začelo politično delo; letos je bil to obenem tudi formalni začetek volilnega boja. Kancler Kreisky se je vrnil s svojega dopusta na španskem otoku Malorca na Dunaj; v njegovem spremstvu je bil finančni minister Salcher. S seboj sta prinesla sveženj novih davčnih obremenitev, o katerih sta se posvetovala pod južnim soncem. V teh dneh so ti načrti predmet živahnih in delno zelo kritičnih razprav, čeprav podrobnosti še niso znane, kajti danes se bo v Gradcu sestalo vodstvo SPÖ, da zastavi smernice za volilno propagando, v kateri bodo gotovo omenjene obremenitve igrale zelo pomembno vlogo.

Kakor rečeno, podrobnosti ukrepov, s katerimi namerava vlada omiliti posledice sedanjega gospodarske krize, trenutno še niso znane. Menda gre med drugim za povišanje prispevkov, ki jih morajo delojalci in delojemalci plačevati v poseben sklad, iz katerega potem plačuje podpora brezposelnim. V času, ko ni izgledov za izboljšanje gospodarskega položaja in brezposelnost še naprej narašča, je pač

razumljivo, da so potrebna tudi večja sredstva za pomoč tistim, ki izgubijo zaposlitev. Drugi „vir“ dodatnih dohodkov vidi finančni minister v delnem obdavčenju 13. in 14. mesečne plače, vendar je s tem izzval žolčne polemike, pri katerih opozicijski stranki uganjata tako očitno demagogijo, da si s tem verjetno ne bosta pridobili novih volivcev. Najbolj pa so socialisti dregnili v sršenovo gnezdo z na-

mero, da bi uvedli poseben davek na obresti, ki jih donajajo hranilne vloge; se pač vidi, kje imajo svoje politično zatočišče ljudje z velikimi denarji na bankah, ki se zdaj bojijo, da bodo morali del donosov prispevati v državno blaginjo.

Že prve reakcije kažejo, da se bo volilni boj v prihodnjih tednih v mesecih v veliki meri vrtil prav okoli teh predvidenih novih obremenitev. Davčna bremena brez dvoma nikomur niso prijetna — vendar tako enostavno, kot si to zamišljata opozicijski stranki, izhoda iz sedanjih težav gotovo nihče ne bo našel. Drži, da je SPÖ pri upravljanju državnih denarjev vse prej kot varčna in bi se marsikatero luknjo v proračunu dalo zamašiti brez dodatnih obremenitev. Toda demagogija, ki jo v tej smeri razvija ÖVP, vse preveč spominja na tozadevno prakso ameriškega predsednika Reagana: pred izvolitvijo je obljubljal radikalno znižanje davkov in je to potem vsaj delno tudi uresničil, po dveh letih njegovega vladanja pa ima Amerika danes žalostne rekorde ne samo glede višine obdavčenja in primanjkljaja v državnem proračunu, ampak tudi glede števila brezposelnih in takih, ki so se znašli dobesedno v revščini in bedi.

Naravnost fevdalni blišč, s katerim je predsednik Mock na „zgodovinskih tleh“ dunajskega Beldera pred zbranimi podaniki in diplomati v precej megalomanskem „poročilu o položaju naroda“ razglasil svoj volilni program, je po vsej verjetnosti odprl oči tudi marsikomu iz tistih krogov, ki so doslej morda še verjeli besedam ÖVP-jevskih voditeljev. Verjeti njihovim zagotovilom o pripravljenosti na varčevanje bo odslej gotovo le še težje.

Slovenski ples ohranja svojo mladost

Ob dobri glasbi smo zadnjo soboto na 32. Slovenskem plesu srečali vse sepe plesalce in dobro razpoložene Slovence iz Zilje, Roža in Podjune, iz Trsta in Slovenije. Slovenski plesni zvezi je tudi letos uspelo dobro organizirati to tradicionalno družabno prireditev koroških Slovencev v celovski Delavski zbornici, na kateri so bili navzoči tudi številni vidni politični predstavniki koroških Slovencev, Slovenije in Koroške. (Glej tudi poročilo na 3. strani).

Tudi naša potrpežljivost ne more biti brezkončna

Pri izvajanju pariškega sporazuma (o ureditvi južnotirolskega vprašanja — op. ured.) je Avstrija doslej pokazala veliko mero potrpežljivosti, toda ta potrpežljivost gre zdaj v Bzenju, Innsbrucku in na Dunaju počasi h kraju. Tako je poudaril avstrijski zunanji minister Pahr v ponedeljek v Innsbrucku, kjer se je sestal s tirolskim deželnim glavarjem Wallnöferjem in južnotirolskim deželnim glavarjem Magnagom na redni seji stalnega kontaktnega komiteja, v katerem so obravnavali trenutno stanje južnotirolskega vprašanja. In minister Pahr je še dodal: Italijanski vladi ne postavljamo nobenega ultimata, ker nam je tisto, kar je bilo doslej doseženo, preveč dragoceno; toda z velikim poudarkom pozivamo Rim, da zdaj zelo, zelo hitro pokaže dobro voljo.

Nezadovoljstvo in tudi zaskrbljenost zaradi nenehnega odlaganja rešitve še zadnjih točk iz južnotirolskega paketa, ki sta ju poleg Pahra izrazila tudi njegova sobesednika Wallnöfer in zlasti Magnago kot predstavnik neposredno prizadete južnotirolske narodnostne skupine, sta brez dvoma razumljiva in upravičena. Zato bodo zdaj „pritisnili“ na novega predsednika italijanske vlade Fanfanija, da poskrbi za izvedbo vsaj

tistih rešitev, glede katerih so že doslej soglasje z njegovim predhodnikom Spadoliniem, pa je vmes prišla — kakor že tolikokrat — spet vladna kriza.

Vsaj glede stabilnosti vlad je Avstrija gotovo na boljšem — toda pri reševanju lastnih manjšinskih vprašanj njena pripravljenost prav nič ni večja od italijanske. Prihodnji teden — 21. januarja — bo po skoraj triletnem „premoru“ končno le prišlo spet do razgovora na zvezni ravni, medtem ko so se včeraj zastopniki osrednjih slovenskih organizacij pogovarjali z visokimi uradniki kanclerstva. Po dosedanjih izkušnjah pa tudi od bližnjega sestanka „na vrhu“ ni pričakovati bistvenejših premikov, vendar kljub temu takih pogovorov ne gre podcenjevati. „Vsak uradni stik s pristojno vlado je pomemben“, je v tej zvezi poudaril predsednik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser. „Kajti Avstrija s tem pred domačo in mednarodno javnostjo potrjuje svoje obveznosti do manjšine, hkrati pa priznava, da člen 7 državne pogodbe še ni izpolnjen.“

Toda zaradi nenehnega zavlačevanja in izmikavanja je razumljivo, da tudi koroški Slovenci postajamo nestrpni, kajti tudi naša potrpežljivost ne more biti brezkončna.

POZIV DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE:

Danes z vsemi močmi za srečnejši in lepši jutri

„Pozivamo delavce, kmete, mladino, vse delovne ljudi in občane, da vztrajajo v bitki za stabilizacijo. Tako bo naša samoupravna socialistična skupnost postala še močnejša, perspektive njenega razvoja na Titovi poti pa še večje.“

V tem smislu je naslovila Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije ob vstopu v novo leto poziv na vse prebivalstvo. Poudarila je, da se je Jugoslavija iztrgala iz zaostalosti in razvija bolj human način življenja in dela. Zato so lahko ponosni na revolucionarno pot in na dosežene rezultate.

Pri našem dinamičnem razvoju pa nismo dovolj upoštevali, da globoka kriza pretresa ves svet in da se ji tudi mi ne moremo izogniti, je dalje rečeno v proglasu. Nismo se pravočasno pripravili in ublažili njene pri-

tiske in udarce, nismo bili dovolj odločni pri odpravljanju lastnih slabosti in nedoslednosti. Sedaj moramo to hitreje nadomeščati — z boljšim delom, z združevanjem in varčevanjem in odgovornim odnosom do družbenih sredstev.

Nastopimo odločno proti napakam in nikomur ne dovolimo, da bi omadeževal velike uspehe v našem razvoju; napravimo vse, da bomo organizirano premagali sedanje težave in slabosti, je ob koncu poudarjeno v razglasu SJZDL Jugoslavije. „To je čas velikih obveznosti. Od vseh nas se zahteva ustvarjalni odnos do dela in nalog, doslednost, skupnost, odgovornost in solidarnost. Za srečnejši in boljši jutri napnimo vse moči danes. Vsi smo na velikem izpitu dela, socialistične morale, discipline in odgovornosti.“

Pravice na papirju so premalo če ni poskrbljeno za njihovo izvajanje

V svoji „bojični pridigi“, ki jo je — po vsebini sodeč — v prvi vrsti namenil slovenskim deželanom na Koroškem, je deželni glavar Wagner med drugim kritično „ocenil“ tudi to, kako malo se koroški Slovenci poslužujejo „dobrot“, ki nam jih menda tako širokopravno deli „vzorni“ in „mednarodno priznani“ zakon o narodnih skupinah. Izkoriščanje tega zakona je po njegovih trditvah tako malenkostno, „da je dobro, da ljudje ne vedo, koliko stane njegovo izvajanje“. Kot konkreten dokaz svojih trditev je povedal, da je bilo v enem letu le 32 primerov, da se je kdo pred uradi poslužil drugega deželnega jezika — slovenščine. In je udaril po manjšini: ali o svojih pravicah ni obveščena, ali pa ji ni do tega, da bi se jih posluževala.

Hudi očitki, kakor je bila huda celotna manjšinska izjava, ki jo je Wagner objavil za božič 1982 (o njej smo v našem listu že poročali in sta jo odločno zavrnila predvsem tudi predsednika obeh osrednjih slovenskih organizacij na nedavnih Kulturnih dneh — op. ured.). Taka podtikavanja so nezaslišana predvsem zaradi tega, ker gredo mimo dejanskih razmer, zlasti mimo dejstva, da so pogoji za dvojezično uradovanje (torej možnosti, da bi se Slovenci res lahko poslužili svojega jezika pred uradi) vse prej kot zadovoljivi.

Primer: Prejšnji teden se je pripadnik slovenske narodne skupnosti zgledal na okrajnem glavarstvu v Celovcu, da bi mu vpisali otroka v potni list. Kot Slove-

nec se je razumljivo hotel poslužiti svojega jezika in je uradnico vprašal, ali bi lahko dobil potrebne tiskovine v slovenščini. Uradni odgovor se je glasil, da takih tiskovin nimajo. Vprašal je še enkrat in spet dobil negativen odgovor. Tako tudi v tretje. In celo mednarodni rojstni list, ki ga je predložil, je bil dotični uradnici očitno premalo nemški — zahtevala je prevod v nemščino, čeprav mednarodni dokument poleg zapisov v drugih jezikih obsega tudi nemško besedilo.

Potem se je v svoji zakoniti pravici do uporabe materinega jezika pred uradi tako očitno prikrasili državljani obrnil na nadrejeno mesto. Tam so mu povedali, da zadeva „ni bila v redu“ in da je krivda na njihovi strani, kajti okrajno glavarstvo ima tudi slovenske tiskovine...

Take in podobne primere doživlja naš človek dan za dnem in pri najrazličnejših uradih — nekateri pridejo v javnost, večina ostane neznana. Posebno številni pa so primeri, da se ljudje po takih „izkušnjah“ v bodoče raje izogibajo nadaljnjim sitnostim ter se raje poslužujejo tistega jezika, ki je na Koroškem praktično še vedno edini uradni jezik, kakor na primer zelo nazorno dokazuje topo zavračanje slovenskih vlog s strani deželnega šolskega sveta — in to prav s sklicevanjem na tisti zakon, ki ga deželni glavar hvali nad vse pridobitve.

Ta zakon pa je vsekakor že dovolj dolgo v veljavi, da bi bili lahko že poskrbeli za brezhino izvajanje vsaj v tistih minimalnih primerih, ki jih dopušča.

Kozel kot vrtnar

Z začetkom tega leta je bil v okviru kulturnega referata koroške deželne vlade osnovan poseben sekretariat za ljudsko kulturo (Sekretariat für Brauchtumsfragen und Heimatpflege), ki bo imel predvsem „koordinacijske naloge“, kakor je povedal deželni glavar Wagner. Za vodjo tega sekretariata je bil imenovan inž. Josef Prugger, katerega so posebej v ta namen sprejeli v deželno vlado.

Tako je bil v koroškem „domovnogojstvu“ spet enkrat narejen kozel za vrtnarja: isti Prugger je namreč tudi novi predsednik koroške Landsmannschaft (ene izmed ustanovnih organizacij današnjega Heimatdiensta) ter je svoje sposobnosti že dokazal kot organizator deželnega spektakla ob 60-letnici plebiscita.

Na Koroškem se torej vsaj na določenih področjih res nič ne spreminja. Vedno je poskrbljeno, da lahko še naprej korakajo po deželi „rjavi bataljoni“ — pri čemer pa ni misljeno povezava z nacizmom, temveč rjava barva koroške domovinske uniforme.

PREBERITE

Odnos do manjšin je
merilo kulture in
demokracije
večinskega naroda

stran 2

32. Slovenski ples
v Celovcu

stran 3

Gradnja dijaškega doma
SSD dobro napreduje

stran 5

Wiegele dosegel odličen
uspeh

stran 8

Prvič tekme za
„Karavanškogamedveda“

stran 8

Izgledi svetovnega gospodarstva za leto 1983 nič niso kaj vzpodbudni

Medtem ko smo v zadnji številki podrobneje poročali o tem, kako so vodilni državniki in politiki doma in po svetu ocenili v svojih novoletnih izjavah in poslanicah izgleda človeštva za leto 1983, naj bo tokrat govora o tem, kako se nam kaže pravkar začeto leto v luči gospodarskih ocen in napovedi. In tukaj lahko že kar na začetku ugotovimo, da so izgledi vse prej kot razveseljivi, saj strokovnjaki soglašajo v oceni, da se tudi letos ne bomo izkopali iz gospodarskih težav, ker sedanja gospodarska kriza menda ni enkrat in s tem časovno omejen pojav, marveč da gre za dolgotrajne težave, ki jim pravega konca še ni videti.

Vse to prihaja do izraza tudi v pregledu, ki ga je objavila OECD, organizacija za gospodarski razvoj in napredek, ki združuje enaindvajset zahodnoevropskih držav ter Združene države Amerike. Po mnenju te organizacije si po vsej Evropi (in podobno tudi v ostalem svetu) gospodarstveniki slej ko prej belijo glave, kako bi se izvlekli iz sedanjih težav. V svoji oceni prihajajo strokovnjaki OECD do mnenja, da se bo rast proizvodnje, ki je v drugi polovici minulega leta marsikje zastala, letos le počasi dvigala ter v Evropi ne bo presegla 1,75 %; šele v prihodnjem letu bo morda dosegla 2,5 %.

Toda tudi te vse prej kot obetajoče izgleda je treba jemati s pridržkom:

strokovnjaki menijo, da je napovedano rast proizvodnje dejansko še treba skrbeti za cel odstotek, če upoštevamo tozadevni razvoj v minulem letu. Zato je ob takih nespodbudnih podatkih pač le težko govoriti o gospodarski rasti — nizka gospodarska rast pa pomeni med drugim naraščanje brezposelnosti. Že sedaj je v evropskih državah OECD brez zaposlitve več kot 19 milijonov ljudi in če dodamo še izvenevropske članice, pridemo na velikansko številko 35 milijonov brezposelnih.

Armade brezposelnih pa ne pomenijo samo negotovo usodo za neposredno prizadete delavce in njihove družine, marveč predstavljajo tudi veliko breme za državo. Če po-

gledamo primer naše države, vidimo, da gre velik del primanjkljaja v državni blagajni prav na račun ukrepov, s katerimi skuša vlada zajeziti naraščanje brezposelnosti. Pri tem govorniki vladne stranke navajajo računico, ki je podobna tisti v medicini: da je preprečevanje bolezni cenejše od zdravljenja; podobno velja za gospodarstvo: da državne podpore podjetjem stanejo manj kot pa podpore brezposelnim.

Z enakimi ali zelo podobnimi problemi se morajo baviti seveda tudi v drugih državah, kjer je stopnja brezposelnosti še dosti višja kot v Avstriji. To povzroča v državnih blagajnah vedno večje primanjkljaje, kar po drugi strani narekuje potrebo iskanja najrazličnejših oblik varčevanja pri javnih izdatkih — in gospodarske omejitve, se pravi krčenje javnih investicij spet vodi v večjo brezposelnost, tako da je zaključen „začarani krog“ današnje krize svetovnega gospodarstva.

Ce se povrtno na začetek naših razmišljanj, pač pridemo do ugotovitve, da izgledi na leto 1983 za evropske države v luči ocen OECD res niso dosti vzpodbudni; bistveno drugačni pa tudi za druge dele sveta ne morejo biti. Razmeroma „najboljši“ časi se v svetovnem merilu baje obetajo Japonski, kjer naj bi se rast proizvodnje dvignila za 4 %, brezposelnost pa celo nekoliko zmanjšala. In tudi v ZDA pričakujejo, da bo znižanje obrestne mere privedlo do večjega povpraševanja in s tem potrošnje, zato OECD napoveduje porast družbenega proizvoda za tekoče leto za 2 in za prihodnje leto celo za 3,5 odstotka.

V kolikšni meri se bodo vse te napovedi tudi uresničile, pa bo mogoče ugotoviti na koncu leta, ko bodo strokovnjaki namesto sedanjih napovedi že delali obračune.

Strup nacizma nevaren tudi še po petdesetih letih

V kratkem — 30. januarja — bo minilo 50 let od usodnega dne v letu 1933, ko je v Nemčiji zaradi zavožene politike demokratičnih strank lahko segel po oblasti Hitler in se je s tem začelo neizprosno uresničevanje zločinskih načrtov nacizma, ki je doseglo svoj grozoviti vrh v drugi svetovni vojni z več kot 50 milijoni človeških žrtev.

Spomin na te ogromne žrtve nas obvezuje, da smo budni in da postavimo vse sile, da se nikdar več ne bi moglo ponoviti zlo, kakršno se je rodilo pred pol stoletjem. Temu namenu bo med drugim posvečena tudi demonstracija, ki jo bodo 26. januarja priredile demokratične organizacije na Dunaju pod geslom „Nikdar več vojne — nikdar več fašizma!“ Kot priprava na to prireditev pa bo 18. januarja na dunajski univerzi „Dan antifašistične univerze“, kjer bodo opozorili na povezavo med fašizmom in vojno ter poudarili potrebo po prepovedi vseh neofašističnih organizacij.

Da je strup nacizma nevaren tudi še po petdesetih letih, takorekoč dnevno dokazujejo primeri oživiljanja nacistične miselnosti in poskusi zopetnega udejstvovanja večjih ali manjših skupin, ki se prikrito ali tudi povsem javno priznavajo k načelom take miselnosti. To velja tudi za Avstrijo, čeprav pristojne oblasti vedno spet skušajo nevarnost novega nacifašizma omalovaževati ali celo smešiti: cela vrsta aktivnosti in predvsem poplava neofašistične literature so pač dovolj resno opozorilo, da nevarnosti ne gre podcenjevati, marveč je treba pravočasno in dovolj odločno ukrepati — da ne bi bilo spet enkrat prepozno, kot se je to zgodilo pred petdesetimi leti.

Še bolj kot v Avstriji pa se nevarnost novega nacizma poraja v Zahodni Nemčiji, kjer morajo celo oblasti (ki so podobno kot avstrijske glede te nevarnosti raje brezbrizne) priznati, da število pripadnikov različnih desničarsko-ekstremističnih organizacij v zadnjih letih nenehno narašča. Leta 1979 so našli 17.300 organiziranih desničarskih skrajnežev, leta 1980 jih je bilo 19.800 in konec leta 1981 že 20.300; kolikšno je bilo njihovo število ob koncu minulega leta, trenutno še ni znano. Med njimi je po podatkih nemških oblasti blizu 2000 „fanatičnih neonacistov“, ki še danes odkrito propagirajo načela Hitlerjeve NSDAP. Na prvi pogled se te

številke morda zdijo malenkostne, toda v resnici pomenijo dosti večjo nevarnost: na njihov račun gre pretežni del terorističnih dejavnosti, ki v zadnjih letih v ZR Nemčiji nevarno naraščajo; njihova miselnost pa zastruplja tudi širše kroge prebivalstva.

Predvsem pa je treba vedeti, da je zločinski nacizem že enkrat pogljal iz korenin, ki v začetku številčno niso bile pomembne.

Sejemske prireditve v Celovcu in Ljubljani

Ceprav se je leto 1983 komaj začelo, imajo organizatorji sejmskih prireditev že polne roke dela. Tako v Celovcu tečejo priprave za strokovni sejem gastronomije in turizma, ki bo pod tradicionalnim geslom „Gast 83“ prirejen v času od 19. do 24. marca in bo na njem sodelovalo več kot 800 razstavljalcev. Prireditve bo spet obsegala vrsto strokovnih razstav in predavanj, ki bodo usmerjene v posredovanje vsega zanimivega in potrebnega za izboljšanje kvalitete v gostinstvu in tujem prometu.

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani pa se sejemske dogajanje začne že v ponedeljek 17. januarja, ko bo odprt 28. sejem konfekcije, modnih tkanin, pletenin ter izdelkov usnjarske predelovalne industrije. Sejem bo odprt do 21. januarja, nato pa se bodo v Ljubljani tekom leta zvrstile še naslednje sejemske prireditve:

Od 21. do 25. februarja bo 7. mednarodna razstava učil in šolske opreme; od 21. do 27. marca bo sledil 22. mednarodni sejem „Alpe-Adria 83“, ki bo poleg tradicionalne predstavitve sosednjih držav in pokrajin ter pobratenih in prijateljskih mest obsegal tudi razstavo „Človek in prosti čas“; od 10. do 12. maja bo 16. sejem vzorcev tkanin in oblačilnega pribora; od 29. 8. do 3. 9. bo spet tradicionalni, že 29. mednarodni vinogradniško vinarski sejem, ki mu bo od 15. do 18. 9. sledila 14. vrtnarska razstava; od 3. do 7. oktobra bo jubilejna 30. mednarodna razstava elektronike; krog pa bo zaključen z mednarodnim sejmom opreme za zimski šport in turizem v času od 9. do 13. novembra.

Društvena dejavnost v Avstriji močno razvita

Avstrija že od nekdaj velja za „deželo društevnikov“, saj najrazličnejše dejavnosti na društveni podlagi verjetno nikjer drugje niso tako razširjene kot v naši državi. To potrjujejo tudi podatki, ki jih je objavilo notranje ministrstvo o razvoju društvene dejavnosti v letu 1982.

Iz teh podatkov je razvidno, da je bilo 1. septembra lani v Avstriji registriranih skupno 61.892 najrazličnejših društev; to pomeni porast za 3,37 %, kajti leto poprej so našli 59.869 društev. Največji porast so zabeležili pri telovadnih in športnih društvih, katerih število je naraslo za 673. V istem časovnem obdobju je bilo v naši državi na podlagi veljavnih določil društvenega zakona razpuščenih 405 društev (med njimi je bilo tudi nekaj takih, ki so jih prepovedali zaradi neonacistične dejavnosti), medtem ko je leto poprej postalo žrtev paragrafov še 592 društev.

Po mnenju notranjega ministra Lanca je živahna društvena dejavnost tudi izraz „žive demokracije“.

Jugoslavija ima 22,740.000 prebivalcev

Ob koncu leta 1982 je imela Jugoslavija po izračunih zveznega zavoda za statistiko 22.740.000 prebivalcev, kar je za 172.750 oseb več kot ob koncu leta 1981. Med republikami ima največ prebivalcev Srbija, in sicer 9.441.000 (od tega ožja Srbija 5.742.000, Vojvodina 2.042.000 in Kosovo 1.657.000), Hrvaška jih ima 4.631.000, Bosna in Hercegovina 4.204.000, Makedonija 1.955.000, Slovenija 1.912.000 in Črna gora 597 tisoč. Nadalje ugotavljajo v Jugoslaviji zmanjševanje naravnega prirastka in podaljševanje življenjske dobe, kar povzroča postopno naraščanje povprečne starosti prebivalstva. Tako znaša povprečna starost moškega zdaj 31,8 in povprečna starost ženske 34,1 leta (leta 1948 je povprečna starost znašala le 27,3 oziroma 29,3 leta). Ocenjujejo, da bodo novorojenčki moškega spola, ki so se rodili v letu 1980, doživeli povprečno starost 67,7 leta, novorojenčki ženskega spola pa 73,2 leta. Samo v zadnjem desetletju se je življenjska doba povečala pri moških za več kot dve in pri ženskah za več kot tri leta.

Odnos do manjšin je merilo kulturne in demokratičnosti večinskega naroda

● V nedeljo 16. januarja 1983 ob 18.35 uri bo ljubljanska TV na svojem prvem sporedu začela z novo oddajo, ki bo posvečena Slovincem v Avstriji, Italiji in na Madžarskem. Za začetek je ta oddaja za zamejske Slovence predvidena enkrat v mesecu ter bo obsegala krajša poročila in tudi daljše reportaže iz njihovega življenja in delovanja.

● Prav tako z začetkom novega leta — 5. januarja — pa je ljubljanska TV uvedla novo oddajo tudi za italijansko in madžarsko narodnost, ki živita v SR Sloveniji. Ta oddaja, ki so jo imenovali „Hidak-Ponti-Mostovi“, bo na sporedu štirinajstdnevno ter bo potekala trojezično.

V uvodni izjavi za novo oddajo je predsednik SZDL Slovenije Franc Šetinc poudaril, da obe narodnosti v Sloveniji ne jemljejo kot nekakšno odvečno breme, marveč nasprotno kot bogastvo, „saj prehajajo različne kulture in jeziki in običaji v našo skupno zakladnico, pri tem pa ne sme biti nobenih pregrad“. Dejal je, da ima večinski narod posebno, torej večjo odgovornost za to, da se obe narodnosti počutita kot enakopraven subjekt. „Imeti morata tak objektivni položaj, ne samo subjektivno zavest, da sta sposobni polnega življenja in razvoja, da imata življenjsko moč in željo po napredku. Sram bi nas bilo, če ne bi bilo tako.“ Zato si prizadevajo, da bi bili obe narodnosti trden most prijateljstva med Slovenijo in Jugoslavijo ter Italijo in Madžarsko. „Z ureditvijo položaja narodnosti dajemo zgled, kakšni morajo biti človečanski odnosi v svetu, kakšen mora biti nov, pravičnejši svet,“ je poudaril Šetinc. „To je naposled merilo kulture in demokratičnosti večinskega naroda.“

S položajem rojakov v zamejstvu se je prejšnji teden bavila tudi komisija za manjšinska in izseljenska vprašanja RK SZDL Slovenije. Tokrat je veljala njena skrb predvsem Slovincem na Madžarskem, o katerih so ugotovili, da so bolj kot kateri koli drugi del slovenskega naroda izven meja matične države potrebni posebne skrbi ter dodatnih in usklajenih prizadevanj matične domovine.

Uničevanje gozdov ogroža bodočnost človeka

Eden izmed primerov, kako neodgovorno in sebično ravna današnje človeštvo s svojim okoljem in z naravnimi bogastvi, je brezmejno izkoriščanje gozdnega bogastva in s tem uničevanje gozdov. Po podatkih OZN vsako minuto posekajo 21 ha tropškega gozda; če se bo to nadaljevalo, bo lepega dne pragozd izginil. In ta dan menda niti ni tako daleč: eni napovedujejo, da bi se to moglo zgoditi že čez 50 let, drugi so nekoliko prizanesljivejši ter katastrofo napovedujejo „še“ čez kakih 110 ali 120 let.

V začetku tega stoletja so pragozdovi pokrivali 16 milijonov kvadratnih kilometrov površine v tropskih predelih Afrike, Azije in Amerike. Sedaj pa leto za letom uničujejo nič manj kot 11 milijonov ha teh gozdov, tako da res ni težko izračunati, kdaj bo ta življenjsko važna zaloga pošla.

Posledice bi bile porazne — ne samo za prebivalstvo neposredno prizadetih predelov, marveč za vse človeštvo, saj gozd ni le dobavitelj lesa kot dragocene surovine, ampak predstavlja zlasti tudi „zelena pljuča“ pri obnavljanju kisika v zemeljski atmosferi.

O Slovincih na Madžarskem so ugotovili, da jih je po zadnjem popisu prebivalstva nekaj nad 5000, živijo predvsem v Železni županiji, najbolj strnjeno v Gozdnem in Dolnjem Seniku, Stevanovcih in Monoštru, izhajajo pa pretežno iz vrst kmetov in nekvalificiranih delavcev. Opozorjeno je bilo na vrsto odprtih problemov, med katerimi velja na prvem mestu omeniti šolstvo, zato so med sklepi postavili v ospredje ravno pomoč pri izobraževanju in še posebej pri usposabljanju pedagoških kadrov. Nadaljnje potrebe so pri kulturnem sodelovanju, v obliki pomoči pri kulturnih prireditvah z gostovanji iz matične domovine in še posebej z gostovanji kulturnih skupin porabskih Slovincov v Sloveniji. Pri tem je bilo poudarjeno, da bodo nadaljnja in bolj usklajena prizadevanja v Sloveniji slej ko prej v duhu dobrega sosedstva in pospešene sodelovanja kot sestavni del tega obsegala skrb za krepitev slovenske narodne manjšine na Madžarskem.

„Učbeniška vojna“ pri nas in tudi drugod

Pred nekaj tedni smo v našem listu poročali o „vojni“, ki jo je koroška ÖVP napovedala učbenikom iz Slovenije, ki jih uporabljajo na slovenski gimnaziji v Celovcu. Koroški ÖVP-jevski poslanec Paulitsch je namreč v parlamentu zahteval od prosvetnega ministra, da mora poskrbeti za ponoven pregled takih učbenikov, ker sumi, da bi se ob njih slovenska mladina na Koroškem vzgajala v nasprotju z osnovami avstrijskega družbenega sistema. Takrat smo v našem poročilu tudi navedli, katere so te menda tako „pohujšljive“ učne knjige — to so: štiri slovenske vadnice, Slodnjakov pregled slovenske literature (ki ga je priznani strokovnjak napisal posebej za slovensko gimnazijo v Celovcu), mali slovenski pravopis za nižjo stopnjo in veliki slovenski pravopis, za višjo stopnjo pa še učbeniki anorganske kemije in fizike.

Kdor v takih knjigah vidi „nevarnost“ za našo mladino, tisti za svojimi sumničeni in podtikavanji prav gotovo skriva nekaj čisto drugega. Toda kljub temu koroška ÖVP nima nobenega vzroka, da bi bila ponosna na to svojo „učbeniško vojno“, saj niti ni edina, ki se je tako osmešila — tudi v Liechtensteinu imajo namreč podobno cvetko boleznega anti-komunizma, na las podobno koroški.

Tam se je moral predsednik vlade zagovarjati pred parlamentom, ker je vlada dopustila, da so se liechtensteinski gimnazijci več let učili nemškega pravopisa iz učbenika, ki je bil narejen — o groza! — v Nemški demokratični republiki. In kakor so pri koroški ÖVP domnevali, da se mora za slovenskim pravopisom iz Slovenije skrivati nevarna komunistična propaganda, tako so bili tudi pri liechtensteinskem listu Volksblatt očitno prepričani, da mora biti nemški pravopis iz Vzhodne Nemčije nujno prepovedan s strupom komunizma.

Predsednik liechtensteinske vlade se je moral zaradi „nepazljivosti“ vlade in šolskih oblasti oprustiti ter poskrbeti, da so „nevarni“ učni pripomočki prepovedani za nadaljnjo uporabo na šolah v Liechtensteinu. Tudi avstrijski prosvetni minister je obljubil, da bo poskrbel za ponoven pregled „pregrešnih“ učbenikov iz Slovenije. Oba dogodka pa bi lahko bila primer skrajne smešnosti, če ne bi bila obenem resna in tudi žalostna...

Zabavni 32. Slovenski ples

Preteklo soboto smo koroški Slovenci spet zaplesali na tradicionalnem — že 32-tem Slovenskem plesu v Delavski zbornici v Celovcu. V jubilejnim letu Slovenske prosvetne zveze — letos slavimo 75-letnico obstoja te organizacije — se je spet zbralo staro in mlado iz treh koroških dolin na eni izmed največjih družabnih prireditev koroških Slovencev.

Tudi letos je mladina tvorila največji del obiskovalcev in čisto naravno je, da je vedno manj tistih, ki so bili dolga leta stalni gostje tega plesa. Slovenski prosvetni zvezi je letos uspelo pridobiti dve izvrstni instrumentalni skupini, ki sta se izjemno dobro ujemali in dopolnjevali. Popularni Alpski kvintet s pevcema Ivanko Krašovec in Janom Ropretom je navdušil predvsem ljubitelje polke in valčka, ansambel Novi kvik iz Raven na Koroškem pa je s široko paletno moderne glasbe razgibal staro in mla-

do. Skoraj neopazno pa je s kombinacijo obeh ansamblov v veliki dvorani Delavske zbornice Slovenski prosvetni zvezi uspelo premostiti tisti odmor, ki je nastal velikokrat okoli polnoči, ko se je navadno poslovil eden izmed ansamblov in ga je nadomestil ansambel iz prvega nadstropja. Letos so ljudje ostali v povprečju nekoliko dalje, prav gotovo tudi zaradi tega ker je nepretrgoma bila glasba.

V tem prijetnem vzdušju so se odvijala vesela srečanja starih pri-

jatelj in znancev širom Koroške, pa tudi iz Slovenije in Italije. Celo dejstvo, da je letos tudi zaradi snežnih razmer bilo nekoliko manj ljudi, je imelo svojo pozitivno stran, saj ni bilo takih trenj za sedeže in mize, le disco-club v prvem nadstropju, ki ga je pripravil Gregej Krištof, je bil zato morda v nekoliko preveč „intimni atmosferi“.

Številne obiskovalce in goste je na 32. Slovenskem plesu pozdravil v zastopstvu težko obolelega predsednika Valentina Polanška podpredsednik Tomi Ogris in jim prinesel tudi čestitke za leto 1983 od predsednika. Med gosti je prav posebej še pozdravil generalnega konzula socialistične federativne republike Jugoslavije v Celovcu Marka Kržišnika s soprogo in z ostalimi člani konzulata, člana Izvršnega sveta SRS Jerneja Jana, podpredsednika Republiške konference SZDL Slovenije Jožeta Kneza-Kolja, predsednika gospodarske zbornice Marka Bulca, avstrijskega konzula v Ljubljani Cirila Sterna s soprogo. Nenazadnje pa tudi predstavnike političnega, gospodarskega in kulturnega življenja koroških Slovencev. Kratko obiskal je Slovenski ples tudi celovski župan Leopold Guggenberger, deželnega glavarja Wagnerja pa letos ni bilo.

Občni zbor SPD „Bilka“ – obračun bogate dejavnosti

Občni zbori so šestokrat formalna zadeva, na katerih se zadošča zahtevam društvenega zakona, da se izvoli novo vodstvo društva in prijavi oblastem. Občni zbor Slovenskega prosvetnega društva „Bilka“ v Bilčovsu 7. 1. 1983 pri Miklavžu pa je bil pravi odraz zanimanja članov za delo društva in za to, kaj bo društvo delalo v bodoče. Zato je tudi razumljivo, da je na občni zbor prišlo izredno veliko članov, katere je pozdravil predsednik Gašper Ogris-Martič.

V delovnem poročilu je predsednik Ogris-Martič orisal uspehe in težave s katerimi se društvo bori ob svojem prizadevanju za ohranitev slovenske kulture v Bilčovsu in okolici. Med uspehe je štel uspešno opravljeno 70-letnico društva, plodno delovanje glasbene šole, zborovske dejavnosti in kar je za društvo še posebno velikega pomena, namreč, da ima svojo sobo v bilčovski Posojilnici, kjer ima nameščeno društveno knjižnico ter druge društvene predmete, predvsem pa da društvene skupine lahko nemoteno vadijo.

Občni zbor SPD „Bilka“ v Bilčovsu je potekal v zelo sproščenem vzdušju. Vsak je lahko povedal svoje mnenje, zato je diskusija bila plodna, izneštene kritike konstruktivne. Ob tem je prišlo do izraza, da v zadnjih letih nazadnje odrska dejavnost, kar bo v bodoče treba popraviti. Prav tako je bilo povedano, da bo v društvene zборе treba vključevati še več mladih. Zelo veliko je bilo govora o uveljavljanju slovenščine v javnosti in tudi tu je bilo naglašeno, da bo društvo na tem področju postalo še bolj aktivno. Konkretno je bilo ugotovljeno, da društvo ni zadovoljno s piktogrami znotraj nove šole, saj to pomeni zapostavljanje slovenščine. Nadalje, da bo društvo kontaktiralo z drugimi društvi, ki so v zadnjih letih nastala v bilčovski občini, kaj le-ta sodijo o enakopravnosti slovenskega jezika.

Občni zbor je v imenu Slovenske prosvetne zveze pozdravil dr. Janko Malle, ki je društvu čestital k doseženim uspehom in ob tej priložnosti obljubil, da bo SPZ po svojih močeh pomagala tudi v bodoče in ob tem posebno naglasil pomen uveljavljanja slovenščine v javnosti za kar se bilčovsko društvo še posebej zavzema.

Občni zbor je za predsednika ponovno izvolil Gašperja Ogris-Martiča, za podpredsednika Anico Gasser, za namestnika Petra Sitterja, za tajnika Ruperta Reichmana, za namestnico Anijo Valentinič, za blagajnika Gregorja Reichmana, njegovega namestnika pa Štefana Schellandra.

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA

Načrti in cilji kulturno-prosvetnega dela

Janko Malle

Najbrž nam tako razpoloženje in vedenje ustvarja naš slovenski kompleks, naše pomanjkanje zgodovinske trdnosti, kar je marsikdaj sinonim za malodušje v načrtovanju prihodnosti in pasivno pristajanje na družbene danosti. V določenem smislu dajemo — če to hočemo ali ne — sami našemu slovenskemu prostoru podobo provincializma, podoba ki jo nam pa po sili razmer ustvarja družbeno nasilje. Navznoter je nacionalna ogroženost manjšine huda ovira za nemoteno razvijanje novih oblik kulturnega ustvarjanja in poustvarjanja, toda to še ne opravičuje krčevitega opiranja na tradicionalne oblike z narodno obrambno funkcijo kulturnega delovanja.

Počasi že prodira med nas spoznanje, da kultura ne sme postati sama sebi namen, da je ne bomo ustvarjali samo zaradi zunanjega blišča (pomislimo na naše hvalospeve v množičnosti naših kulturnih prireditev) pa da tudi ne bomo narodno zagrenjeni bežali v zasebnost, ki je je že trenutno več med nami kot pa je to dopustno za dobro počutje.

Ker je spoznanje boleče, da se kultura ne prelaka po vsem telesu našega družbenega in narodnega življenja, se bomo morali z vso doslednostjo upirati tendencam, ki dovljujejo kulturno delovanje izključno le v mejah znanega in priznanega, torej samo v okvirih tradicije. „Naša narodna kultura je zgodovina narodnega, političnega, družabnega in gospodarskega razvoja“, je rekel Cankar in je pri tem mislil, da ima pri nas kultura še večji pomen kot pri drugih narodih. Revolucionarna in ljudska misel, ki se v preteklosti ni mogla uveljaviti na drugih področjih, se je zatekla ravno v kulturo in se je prav v njej genialno uveljavila. Politično utesnjeni slovenski narod je šele v Prešernovi literiki spregovoril z narodno-osvobodilno težnjo in odprl slovenski politični misli samo dve možnosti: Napredno, iščočo in liberalno na eni, konzervativno, prilagajočo se smeram na drugi strani.

Zato imajo tudi vse mogoče prevare in samoprevare najbolj plodna tla v kulturnem življenju malega naroda, zlasti našega slovenskega, ki so mu zgodovinske razmere onemogočile politično uveljavitev in je kultura morala opravljati politično funkcijo v večji meri, kot bi to njej ustrezalo. Pomislimo samo kako se mečemo iz megalomanije v omalovaževanje vsega, kar je naše — slovensko, kako se obdobja kritičizma spreminjajo v hiperkritičizem — s pretirano občutljivostjo, kako včasih naivno povzdigujejo lastne storitve, ko pa se srečavamo s stvarnostjo, razočarani pademo v drugi ekstrem, v zaničevanje lastnih vrednot, predajamo se nezaupanju vase in potlosti. Ker pač stalno živimo v nacionalnem boju, naše slovenske stvaritve že iz nacionalnih razlogov včasih zavestno bolj povzdigujejo kot je to dopustno.

Pojmovanje nacionalne kulture je v prvi vrsti odvisno od tega, kako

pojmuje narod in naš boj za narodni obstoj. Zavračanje tradicionalističnih pojmovanj slovenske kulture ne pomeni zanikanja pravice do nacionalne kulturne identitete. Napredna kulturna zavest je dolžna izluščiti vse tiste kulturne vrednote, v katerih se je izpričala pozitivna in napredna pot našega naroda. Ne gre pa pri tem zato, da si skušamo osvojiti vso našo kulturno preteklost samo zaradi našega vedno ogroženega slovenstva, da skušamo tako rekoč vse „podedovati“, nameslo da bi kritični odnos do naše lastne preteklosti narekoval izbiro tistega, ki je zmožno živeti v kulturi današnjega časa in ki bi se bojevalo s preživelostmi preteklosti in podpiralo nove kulturne ustvarjalnosti.

Z vso upravičenostjo je zgodovinsko pogojena ambicija v mlajši generaciji, predvsem v levo usmerjeni slovenski študirajoči mladini med koroškimi Slovenci terjala nove opredelitve do kulture. Da bi kultura našla kolikor taliko skladen korak s potrebo današnjega časa, ta v prihodnost zaverovana generacija opozarja na dejstvo, da z nadaljnjim zaposlavljanjem in narodnim razvrednotenjem kulture vse bolj ogrozimo njeno bistvo, njeno aktivno navzočnost v družbi, narodu in človeku.

V svojem občutku ogroženosti zgubljamo zaupanje do družbe, kar nam povzroča politične probleme. Vendar gre pri tem za to, da jih tudi opazimo, če jih želimo premagovati. Drugače bomo čisto preprosto zaostali v razvoju, kar ima lahko katastrofalne posledice predvsem tam, kjer se še najbolj aktivno gibljemo, to je pa pri nas v kulturi. Z nacionalnimi čustvi („ubogi Slovenci“) problema ne bomo rešili, nekritičnost in omahljivost pa se lahko stopnjuje do uspavanja v prijetnem ogledalu preteklosti, ki duši

75 let
Slovenske
prosvetne
zveze

kreativnost v realnost današnjega zgodovinskega trenutka.

Konkretno: uspeh našega kulturnega dela je merilo narodnega življenja in razvoja. Če se slej ko prej v naših pesmih in igrah vidimo enkrat otožne, včasih vesele, drugi potrti, konec koncev pa vedno harmonično vzajemne, potem se v tem sicer reflektira realno življenje, toda v takem ogledalu, kjer v nas samih ne spoznamo več vrednot kulture kot ustvarjalne in vedno v bodočnost zazrite volje po svobodi in enakopravnosti, pri nas skoraj vedno povezane z narodnim obstojem. (Dalje prihodnjič)

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA

Nova številka Mladega roda

Primeri

Ti si zviti kot lisica,
poješ kot ptič,
brundaš kot medved,

rjoveš kot lev,
hodiš kot raca,
se smeješ kot koza,
si črn kot vrana,

si uren kot veverica,
se šopiriš kot pav,
si priden kot čebela,
spiš kot polh!

To je ena izmed številnih pesmi, ki jih lahko beremo med drugimi prispevki v novi številki Mladega roda, ki je pravkar izšla. Napisala jo je stalna sodelavka te šolske revije Irena Žele, ki v tej številki objavlja še slikovne variacije na črko „Č“. Irena Žele takorekoč v vsaki številki Mladega roda objavi kaj primerne za šolsko mladino dvojezičnih in glavnih šol na Koroškem. Zato smo na novo številko Mladega roda bralce opozorili z njeno pesmico.

Mladi rod pa je tudi sicer pester in bogat po vsebini kakor po ilustracijah. Zato toplo priporočamo, da Mladi rod preberete od začetka do konca.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na

Prešernovo proslavo

ob slovenskem kulturnem prazniku
v počastitev 90-letnice rojstva koroškega pisatelja

Prežihovega Voranca

v četrtek 3. februarja 1983 ob 19.30 uri v javnem studiu KOROŠKEGA RADIA, Sponheimerstraße 13 (vhod s parkirišča).

Sodelujejo:

- dr. Mirko Messner z uvodnimi besedami
- Koroški partizanski pevski zbor
- operni solisti iz Ljubljane

Ljubitelji slovenske kulture in umetnosti vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Z udeležbo bomo izpričali našo povezanost z narodno celoto in s slovensko kulturo.

O d b o r

Novoletni koncert SPD „Danica“ v Šent Primožu

Le dober teden po uspelem koncertu ob 20-letnici obstoja tria Korotan je SPD „Danica“ spet vabilo na prireditev — na tradicionalni novoletni koncert. Čeprav dvorana šentprimoškega kulturnega doma tokrat ni bila povsem zasedena, so obiskovalci novoletnega koncerta 6. januarja 1983 bili deležni lepega kulturnega užitka.

Predsednik „Danice“, Stanko Wakounig, je v svojem pozdravu povedal, da je novoletni koncert name-

njen domačim ljubiteljem zborovskega petja, medtem ko so poletni nastopi zbora in ansamblov predvsem posvečeni turistom. Predsednik „Danice“ je ob tej priložnosti pozdravil tudi predsednika Združenja staršev slovenske gimnazije dipl. trg. Janka Uranka, med publiko pa je bil tudi tajnik ZSO in predsednik ZKP Janez Wutte-Luc, predstavnik centralnih kulturnih organizacij pa žal ni bilo.

Spored novoletnega koncerta so

Šentvidčani dobro pripravili. To posebno velja za mešani pevski zbor, ki je prispeval glasbeni del koncerta, prav tako pa so navdušili tudi ostali ansambli. Kot znano, večino vodi marljivi Hanzelj Kežar; pod njegovim vodstvom so nastopali mešani pevski zbor, trio Korotan s pevci in mešani oktet. Pod vodstvom Danice Kežar je nastopil mlajši mladinski pevski zbor; sodeloval pa je še ženski kvartet Kežar in ansambel Zmeda. Tako so poslušalci novoletnega koncerta doživeli pester koncertni spored, pri čemer ne moremo mimo dejstva, da ima pri tem glavno zaslugo družina Kežar, ki se glasbeno udeležuje na vseh področjih. To priznanje je bilo izraženo tudi na novoletnem koncertu, in tako je prav. Že prej smo naglasili, da je spored bil zanimiv, saj so zbori in ansambli izvajali umetne in narodne pesmi. Posebno prisrčen je bil mladinski zbor in ansambel Zmeda, slednji s svojimi modernimi melodijami z družbeno kritičnimi besedili.

Novoletni koncert v kulturnem domu „Danica“ je vsekakor potrdil veliko kulturno prizadevnost šentvidskih prostovoljcev, ki ne gojijo le tradicionalno narodno glasbo, ampak pristopajo tudi k novim oblikam umetniške izpovedi. Posebno razveseljivo je, da pri tem prevladuje mladina, ki je najboljši garant za to, da bomo v šentprimoškem kulturnem domu doživeli še mnogo podobnih kulturnih prireditev — tudi novoletnih koncertov.

Vsem sodelujočim, zlasti vodjem in solistom gre vse priznanje.

Klub slovenskih študentov v Gradcu ob smrti Francija Žužeka

Pred kratkim smo se poslovili v globoki žalosti od prijatelja, soustanovitelja Kluba slovenskih študentov v Gradcu, Francija Žužeka. Eden prvih je spoznal, da je politična aktivnost v študentskih vrstah zelo važna za razvoj tako posameznika kot tudi za razvoj slovenske manjšine na Koroškem. S to mislijo je dal spodbudo za ustanovitev Kluba slovenskih študentov v Gradcu.

Vsi klubaši se iskreno zahvaljujemo za njegov trud, za njegovo delovanje, za nasvete in oporo, ki jih nam je dal. Bil je tudi kulturnik, saj je pel pri graških študentih, bil glasbenik in organiziral kulturne prireditve. Da nam bo ostal vedno v spominu, so bivši klubaši zbrali poseben sklad, iz katerega bo vsako drugo leto kdo prejel podporo v spomin Francija za uspešno kulturno delo.

Francijeva smrt nas je globoko prizadela, saj nam je bil vedno dober prijatelj in je pomagal, kjer je le mogel. Ohranili ga bomo v živem spominu.

Staršem in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

ZAHVALA

Hudo nas je zadela smrt našega dobrega brata in ljubega strica

dr. Kristijana Puschniga

vendar nam je ob globoki bolečini bilo v tolažbo izrečeno sočutje in sožalje.

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so nam stali ob strani, se zahvaljujemo. Duhovščini, zastopniku živnozdravnikov g. dr. Simonitschu, predsedniku lovškega društva okraja Beljak g. Schnablju, prijateljem iz Slovenije, šefu železniške postaje iz Podrožice g. Streinerju, zastopniku slovenskih občinskih odbornikov v St. Jakobu g. Gabrielu in predsedniku SPD „Jepa-Baško jezero“ g. Černutu izrekamo posebno zahvalo.

Iskren Bog plačaj za ganljive zadnje besede, pevskega zboru iz Sveč, cerkvenemu zboru iz Loč in lovski pihalni skupini iz Podrožice za prisrčne žalostinke in vsem, ki so se rajnemu oddolžili z venci in rožami ter se ga spomnili pri maši in molitvi, iskrena hvala.

Zalujoči dom

Šimonovega Aneja ni več

Nekoliko vstran ceste, ki vodi iz Pliberka proti Holmecu, leži na izredno lepem kraju Šimonova kmetija, katero je dolga desetletja upravljal Šimonov rod Kolenikov. Vsak, ki je kdajkoli prišel k Simonu, je občudoval lepoto kraja, saj se pogled razprostira daleč v Podluno, na Karavanke, v Mežiško dolino tja do visoke Uršlje gore. Na tej prostrani kmetiji je živel rod dobrih, zvestih in hrabrih ljudi, ki so stali na braniku, kot vse naše domačije, da je ostala naša beseda domača in živa vse do današnjih dni. Šimonov rod je to poslanstvo vseskozi vestno izpolnjeval in za obstoj našega naroda doprinal tudi velike žrtve, zlasti v zadnji vojni.

Idilična lepota kraja in domačije pa ne bi bila to, če tam ne bi bil rod, ki je vse to znal še olepšati s svojo pridnostjo in posebno še s svojo iznajdljivostjo ter nadarjenostjo za tehniko. Že kmalu se je ta nadarjenost od očeta in pozneje od sinov izpričevala na vseh korakih Šimonove domačije. Domača elektrika, mlin in še posebno poslušanje radia v tridesetih letih — slednje si mogel zaznati sa-

mo s slušalkami — vse to je bilo za tedanje čase velika pridobitev ter pravi čudež. Podjetni Šimonovi sinovi so na visoki lipi napravili anteno in tako zboljšali radijski sprejem. Ljudje so prihajali od blizu in daleč, da slišijo čudežno besedo iz Ljubljane in drugod. Pri Simonu je bila od nekdaj postojanka našega življa in k njim so prihajali ljudje tudi po nasvete in novice, ki so jih dobivali po „žici“ iz raznih krajev. Dobra in gostoljubna Šimonova družina pa je slovela tudi po tem, da je po stari slovenski navadi pogostila vsakega gosta z izvrstnim moštom, domačim kruhom, klobaso; nazadnje pa je mati skuhala še pravo kavo, ki je bila tedaj za navadnega zemljana res prava redkost in nekaj posebnega. Vse to si je Šimonova družina lahko privoščila, pač zaradi pridnosti in podjetnosti. Stari Šimonov oče je bil tudi eden tistih, ki so se začeli zbirati v prosvetnem društvu in Hranilnici in posojilnici v Pliberku; slednji je na začetku obstoja tudi nekaj let načeloval. Sploh je bila vsa Šimonova družina vključena v prosvetno delo in posamezni člani so bili stebri prosvete tedanjih let. Veliko so doprinali in

doprinesli svoj delež tudi k temu, kar danes imamo — svobodo.

Pri Šimonovi hiši so se ponašali s številnimi knjigami, iz katerih so črpali iz roda v rod moč in oliko. Takšnih družinskih studencev pisane besede je na podeželju le malo in le-ti so pa pravi zakladi, katerih ne premore marsikatera prosvetna knjižnica.

To družinsko srečo, katero so tvorili oče Janez, mati Marija, sinovi Anej, Lojz in Vojtek ter hčeri Lonca in Trezika, je prekinil prihod rjavih oblastnikov in prizadel Šimonovo družino z vso krutostjo in brez usmiljenja. Nekdaj tako srečna hiša se je kaj kmalu spremenila v hišo skrbi za svoje in tudi druge. Kmalu po prihodu Hitlerja je moral starejši sin Anej v vojsko za tuje koristi. Prav tako je bil vpoklican v vojsko brat Vojtek, ki se ni več vrnil domov. Družina Kolenikov — Šimonov, ki je bila zavedna in pripravljena doprinesiti žrtve, se tudi v začetku leta 1943 ni ustrašila, ko so potrkali na njihova vrata in okna prvi klicarji k uporabi proti fašizmu — partizani. Široko so se vrata odprla in od takrat so Šimonovi — ati, Lonca in brat Lojze — tesno sodelovali z narodnoosvobodilno vojsko, v kateri so bili Marjetka, komendant Peter Skala, Milanček in drugi. Strašno je bilo,

BOROVLE

Še enkrat občinska seja

Zupan Woschitz mora biti bolj objektivni predvsem do slovenske narodne skupnosti v naši občini. Dne 21. decembra je bila zadnja občinska seja v letu 1982. Na dnevnem redu je bilo kar 18 točk. Bilo je veliko govorjenja in razpravljanja. K tej seji so prišli tudi občinski nameštenci in drugi. Seja je bila namreč javna. Vsi so pozorno spremljali potek občinske seje in mnogo slišali, kar prej niso vedeli, kajti v „pismu župana“, ki izhaja periodično, se objavi samo to, kar se vodstvu občine zdi prav.

Župan ima navado, da na začetku seje poroča, kar se je zgodilo v minulem mesecu. Po mojem poroču včasih o nepomembnih zadevah, kot na primer o tem, da so odprli pot za kolezarje, ali da čestita študentom, ki so končali svoj študij, da je kdo dočkal

Maturantje slovenske gimnazije v Celovcu vabijo na

GIMNAZIJSKI PLES

v petek 21. januarja 1983, s pričetkom ob 20. uri v Delavski zbornici v Celovcu.

Zabavali vas bodo: ansambel Lojzeta Slaka, disco, Jada-gani

Prostovoljni prisveki!

Prisrčno vabljeni!

kakšen starostni jubilej itd. Ni pa v svojem poročilu omenil važno reč, da je avstrijski zvezni prezident dr. Rudolf Kirchschläger števlinim občanom občine Borovlje podelil visoko odlikovanje republike Avstrije za osvoboditev Avstrije. Poročilo o tem smo slišali in brali tudi v radiu in časopisih, tako da je bil tudi župan obveščen o tem, verjetno pa o takšnih stvarih noče poročati. Mislim, da smem reči, da nam je zvezni prezident s temi odlikovanji priznal, da smo koroški partizani in vsi tisti, ki so protifašistično borbo podpirali doprinesli svoj delež za osvoboditev Avstrije. Naše žrtve so bile ogromne in veliko naših borcev je pokopanih na Koroškem, padli so za nas in našo bodočnost.

Zato je slovenski odbornik Feliks Wieser opomnil župana, da v svojih poročilih ni objektivni, da zamoči takšne in podobne stvari. Nadalje je slovenski občinski odbornik predlagal, da naj župan skrbi tudi za to, da bi tudi v obeh otroških vrtcih v Borovljah namestili osebe, ki bi obvladale slovenski jezik. Do sedaj tam ni nobene take nastavljenke, tako da otrok, ki pride iz slovenske družine v otroški vrtlec sliši tam samo nemško besedo, sem mnenja, da to ni enakovrednost. Nadalje je treba skrbeti za to, da bi tudi v občinski upravi namestili vsaj enega uradnika (zaenkrat), ki bi obvladal slovenski jezik v pisavi in jeziku, ker je vendar občina Borovlje dvojezična občina. Nadalje sem kritiziral, da slovenski prosvetni društvi dobivata tako malenkostno podporo — SPD „Vrtača“ v Slovenjem Plajberku samo 1000 šil. in SPD „Borovlje“ 2000 šilingov, ko pa občina vendar razdeli vsako leto okoli 500.000 šil. različnim društvom in pa še posebne subvencije. Tudi to ni enakovrednost Slovencev v borovelski občini. Zavzemal sem se tu-

di za to, da naj občina skrbi tudi za občinsko pot od Križnika do Štornika. Ne moremo razumeti, če je pot po klastru občinska, zakaj jo morala vzdrževati samo eden ali dva kmeti, vozi in uporabljati pa jo sme vsak občan in državljani. Povedal sem tudi, da župan Woschitz dobiva preveč denarja na mesec (okoli 27.000 šil.), da zasluži veliko preveč, ker imamo na drugi strani v občini ljudi, ki so upravičeno potrebni podpora, ker so v zelo težki finančni situaciji.

Iz teh in tudi drugih vzrokov, kot slovenski občinski odbornik, nisem glasoval za postavko Gruppe 0 „povračilo izrednih stroškov župana in prejemki organov“ (Aufwandsentschädigung des Bürgermeisters und Bezüge der Organe). Županu sem tudi povedal, da bi moral odgovarjati na pismene vloge ali pisma, ki so napisana v slovenskem jeziku, česar do sedaj še ni storil, čeprav ima pripadnik slovenske narodnosne skupnosti pravico, da mu občina odgovori v slovenskem jeziku.

Slovenski vestnik je 31. decembra 1982 poročal o zadnji občinski seji v Borovljah in pravi takole: diskusija je bila zelo burna predvsem zaradi tega, ker je občinski odbornik Grabner (KPO) kritiziral nesocialno delitev socialnih bremen itd., torej Vestnik opisuje samo to, kar je povedal Grabner. Vprašati se moramo zakaj nič ne zapiše o tem, kar sem povedal kot slovenski občinski odbornik?

Pri vsaki občinski seji sedi tudi zastopnik Volkswillige-a in že večkrat sem ga prosil naj poroča tudi stvari o katerih govori in izjavlja slovenski občinski odbornik. Vendar tega ne marajo in nečjejo zapisati, podobno kot tudi drugi nemški koroški časopisi, ki so stalno zastopani na sejah. Samo Slovenski vestnik ni nikoli zastopani, čeprav sem obvestil uredništvo, kdaj imamo sejo. To so stvari, ki so potrebne kritike in treba bo, da se tukaj nekaj spremeni. Tisti, ki pišejo vestnik bodo morali malo med ljudi na teren, do sedaj se zaklepajo samo v svoje udobne in lepo opremljene pisarne. Ali so ustanovili Delavski svet za to, da bodo bolj delali, ali zato, da imajo zaščito, da bo treba še manj delati.

Feliks Wieser pd. Sašel Slovenji Plajberk

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Zelezni Kapli vabi na

FILMSKI VEČER

(Šentlenartsko žegnanje, folklorno srečanje, smučarska tekma, sankanje v Lepeni in drugi filmi) v soboto 22. januarja 1983 ob 20. uri v hotelu Obir v Zelezni Kapli. Filme predvaja **Franci Dolinšek**.

Vabi odbor

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem,

9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprechtstr. 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42,

teleks 42086 sindok a.

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10,

tel. 0 42 22 / 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba z a. j. Drava, Celovec - Borovlje

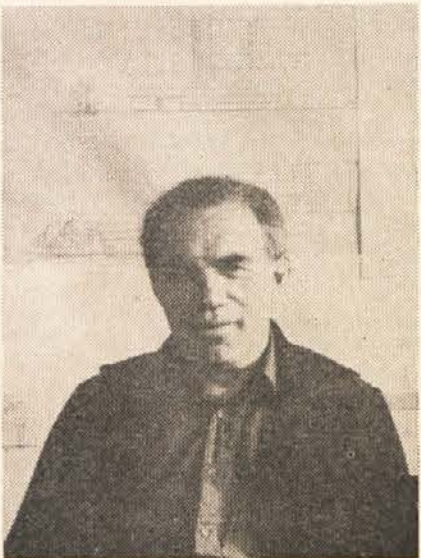
Sodoben dom za dijake in vajence

Začetek junija 1981 smo vam predstavili načrte za novi dijaški dom Slovenskega šolskega društva v Celovcu. Tedaj so buldozerji ravno šele odstranjevali prve plasti zemlje na gradbišču. Medtem se je iz golih načrtov razvila betonskoželezna stavba, ki jo bodo letos dokončali tudi že v notranjosti. Če bo šlo vse po načrtu bodo prvi dijaki že letos jeseni bivali v edinstvenih okoliščinah in se posvečali svoji šolski in poklicni izobrazbi.

Pogovarjali smo se tokrat z arhitektom dipl. inž. Janezom Oswaldom, ki nam je podrobno predstavil celoten kompleks dijaškega doma, skupno z otroškim vrtcem in mladinskim delom z večnamenskim prostorom. Medtem ko smo prvič predstavili vzroke zakaj je bilo potrebno graditi novi dom Slovenskega šolskega društva, vam hočemo tokrat predstaviti dom predvsem z gradbene strani.

Kar na začetku je treba izpostaviti to, kar se je v pogovoru z arhitektom Oswaldom izcimilo šele v teku pogovora, namreč to, da v Avstriji načrtujejo dijaške in študentske domove pretežno zgolj po ekonomskih kriterijih. Graditelju gre večinoma le za to, kako bi čim bolj izrabil prostor, ki se bi ga dalo v počitnicah tudi izrabiti v turistične namene. Slovensko šolsko društvo in arhitekt pa so prišli do zaključka, da je tudi pri gradnji treba postaviti v ospredje pedagoška načela. Zato sestavljajo vsako nadstropje štirinadstropnega dijaškega doma tri vzgojne enote, ki so oblikovane tako, da dijaki ne bivajo v velikih skupnih učilnicah in spalnicah, temveč v tri- ali dvo-posteljnih sobah. Te vzgojne enote, ki smo jih na spodnjem načrtu

posebej vidno izpostavili, obsegajo 6 sob s skupno 18 dijakov. Tako lahko živijo fantje in dekleta v istem nadstropju, pa so kljub temu

Arhitekt dipl. inž. Janez Oswald je napravil načrte za dom

ločeni po enotah, prav tako se tudi v učilnicah lahko skupno učijo. Vrh tega je v počitnicah mogoče uporabiti dom za turistične namene.

Zgradba, ki je dograjena v surovem stanju, leži v celovski mestni

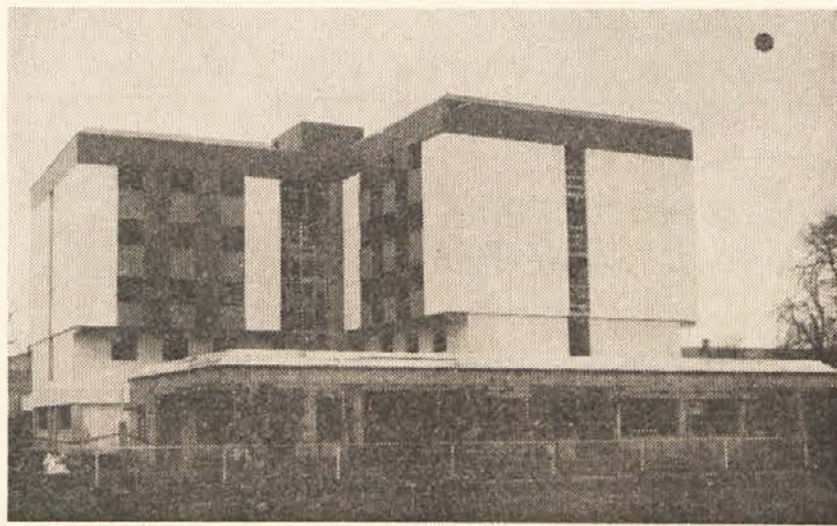
četrti Šentpeter in sicer med Mikschallee in Hindenbergstraße, v neposredni bližini slovenske gimnazije. Približno 3/4 celotnega poslopja je namenjene neposredno dijaškemu domu, ostala površina pa otroškemu vrtcu, večnamenskemu prostoru in prostorom za mladinsko dejavnost. Od skupnih približno 6700 m² zazidane površine zajema dijaški dom okoli 5300 m², za mladinsko dejavnost je predvidenih okoli 1000 m², za otroški vrtec pa okoli 350 m². Stroški bodo znašali predvidoma 60 milijonov šilingov.

Slika doma, ki jo imamo na tej strani, nam kaže dom z zahodne strani, z jugovzhodne pa jo imamo posneto na sliki, ki smo jo že večkrat objavili skupno z listo podpornikov dijaškega doma. Oglejmo si še poslopje od znotraj, kot nam ga je predstavil arhitekt Janez Oswald. Kot je vidno tudi na zraven objavljenem tlorisu sestoji eno nadstropje doma iz treh enot, med katerimi se razvrščajo skupni prostori in soba za vzgojitelje, ki jim centralna lega omogoča tudi pregled na dogajanje med vsemi tremi enotami.

Oglejmo si takšno enoto podrobneje: Izhodišče je soba, ki s stranskimi prostori (stranišče, tuš in umivalnik ter predsoba) obsega skupno 21 m². V vsaki sobi je prostora za tri dijake oz. dijakinje, kar je po izkušnjah najprimernejše število za razvoj doraščajočega dijaka. 6 takšnih sob tvori skupaj vzgojno enoto 18 dijakov, ki jih nadzoruje po en vzgojitelj oz. vzgojiteljica.

Med temi tremi vzgojnimi enotami so razporejeni skupni dnevni prostori, npr. velika skupna učilnica, mala učilnica za tiho učenje, soba vzgojitelja, poleg tega pa je v vsakem nadstropju tudi balkon za čiščenje obutve in obleke. Vsa nadstropja so enako urejena, le drugo nadstropje ima sobe za 2 dijake oz. vajence.

Pritličje je zgrajeno tako, da je preko dveh vhodov mogoče ločeno priti v dijaški dom in v večnamenske prostore. Predvsem so v pritličju kuhinja, samopostrežna jedilnica in spredaj še avla s klubskim prostorom. Zraven bo prebivalec doma na razpolago tudi posebna knjižnica, poleg nje pa še čitalnica. Tudi vozače niso pozabili, ki hočejo premostiti čas med dopoldanskim in popoldanskim poukom, oz. med šolo in odhodom

Pogled na dijaški dom z zahoda

domov; za nje je v pritličju soba, ki jo bo mogoče uporabiti tudi za predavanja, diskusije ipd.

V pritličju bo seveda tudi uprava, posebnega pomena je tudi bolniški oddelček, ki ga je mogoče popolnoma izolirati od ostalih prostorov, tako, da doma pri nalezljivih boleznih ni treba zapirati.

V primerjavi s sedanjim domom v Tarviser Straßi pa bo ogromnega pomena tudi prostor, ki je zgrajen po avstrijskih normah za telovadnice, ki ga je mogoče tudi uporabljati za predvajanje filmov, za razne športne prireditve, in tudi za cdersko dejavnost, saj je sobo poleg telovadnice mogoče uporabiti kot oder. Poleg tega so predvideni poleg telovadnice še prostori za drugo mladinsko dejavnost. Na jugozahodni strani doma pa je priključen še otroški vrtec za približno 30 otrok in stanovanje hišnika (glej sliko).

Tudi klet nudi poleg garaže in zaklonišča, dijakom še skupne prostore za odlaganje nevsakdanjih stvari, nenazadnje pa še klubski prostor oz. diskoteko.

Še nekaj tehničnih podatkov

Poslopje je železobetonska kon-

strukcija in je zgrajena kot skeletna stavba. Toplotna izolacija je izvedena po najsodobnejših normah, omembe vredno je tudi, da imajo večje dnevne sobe (npr. učilnice in sobe v pritličju) trojno zasteklitev. Kot najcenejša za tako veliko prostornino se je izkazala centralna kurjava, ki je priključena na mestno omrežje, tudi kanalizacija je priključena na mestno omrežje.

Zunanja fasada je zaščitena s ploščami iz izpranega betona, ki so veliko bolj odporne proti zunanjim vplivom kot navadni omet. Isto velja za aluminiaste plošče, ki ščitijo del zunanosti in zgornji strešni zaključek.

V sedanji tretji fazi izgradnje dijaškega doma so na vrsti vodne in električne inštalacije, kurjave in sanitarne naprave, zračenje ipd. Z zasteklitvijo poslopja bo sledil tudi notranji omet in vsa ostala obrtniška dela v notranjosti, kot so mizarstva, in inštalacijska dela. Ta tretja faza naj bo zaključena jeseni 1983, otroški vrtec in mladinski del pa naj bi sledila v prihodnjem letu, v katerem sta na programu tudi dela za ureditev zunanjsčine: parkirišča in travnika.

Obvestilo Slovenske športne zveze

Slovenska športna zveza obvešča svoje člane in ljubitelje zimskega športa, da bo tudi v letu 1983 organizirala

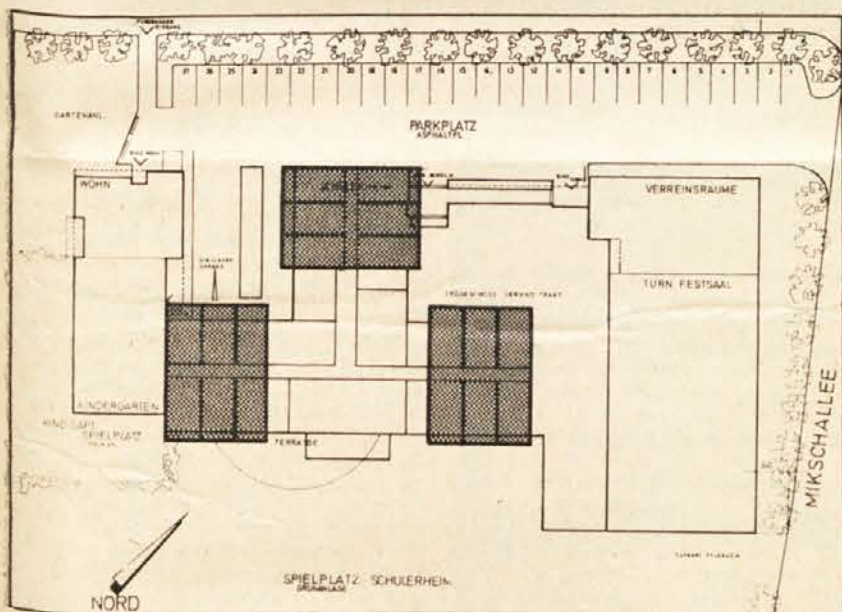
S M U Č A R S K I T E Č A J

Kot običajno, bo tečaj v času energetskih počitnic, torej od 13. do 19. februarja 1983 v Saalbach/Hinterglemm.

Cena tečaja znaša 3.100 šilingov na osebo. V ceni je zajeto: 6 polpenzionov, 5-dnevna vozovnica za vlečnice in sedežnice, prevoz z avtobusom iz Celovca v Saalbach in nazaj, kakor tudi dnevni prevoz na smučišča. V ceno je seveda vključena tudi cena smučarske šole, ki bo udeležencem na voljo v dopoldanskih urah.

Prijave postanejo veljavne z naplačilom 700 šilingov na Posojilnico Celovec.

O d b o r

Z rasterjem so poudarjene posamezne vzgojne enote

IVAN TAVČAR

9

4000

ČASU PRIMERNA POVEST IZ PRIHODNIJH DOB
(Po vzorih dr. Ničmaha napisal dr. Nevšekdo)

„Haha, pater polkovnik!“

„No, toda dispensa še ni bila najslabše! Ž njo sem prejel še drugo debelo zapečateno pismo iz nadškofijske pisarne. Ko odtrgam pečat in preberem glavo: „Nos Martinus, apostolicae sedis gratia“ itd., menil sem, da omedlim in da se mi razklenejo vezi življenja mojega. Kaj sem čital?“

„Kaj si čital?“

„Tole: Naš milostivi nadškof je sklenil, da se mi vzame kuhar Andrej, ker božjemu hlapcu in polkovniku gologlave straže ni dopuščeno, da sta mu miza in skleda prva skrb. In vzeli so mi ga, pater major, in sedaj cvre in peče v škofovi kuhinji, kakor je prej cvrl in pekel pri meni. No, pa tega mi ni storil arhiepiscopus, to vse mi je nadrobil archivarius Gregorij, ki se vsak dan pase pri škofovi mizi! Da ga dobim v pest, mi amice, zabelim mu pregrešno dušo, da se bode za vedno spominjal trenutka, ko mi je ukradel kuharja Andreja.“

„Pomiri se, pater polkovnik! Kaj ti hasne, ako mu potareš nekaj kosti v tolstem telesu? Hipno si v pesteh sacri officii defendendae dignitatis sacerdotum in potem se le takoj poslovi od vseh kuharjev in vseh dobrih jedi, kaj jih je gospod Bog ustvaril vernikom svojim v slast in

veselje! Ali ni vse tako, kakor sem govoril?“

„Vse, prijatelj major, in za Boga, to mi peče in stiska trpečo dušo, da temu nadvikariju ničesar ne morem, ako tudi sem načelnik gologlavi telesni straži in edini potomec starega plemenitega rodu, ki je cvetel že v časih, ko so plavalasi Germani gospodovali po teh pokrajinah. Kje je bil tedaj še ta nezrel mlečnik, naš vikarij Gregorij? Na mojo vero! To mi greni življenje, da ne jem in ne spim, kakor bi moral jesti in spati poveljnik gologlavemu polku. Grom in strela, vrag vzemi to življenje, in če hoče, tudi nadvikarija Gregorija!“

Ves razkačen udari s pestjo ob mizo, da se vse potrese na nji.

„Kdo ti sedaj kuha, pater polkovnik?“ vpraša major rahlo.

„Kdo mi kuha?“ Pater polkovnik iznova udari ob mizo, da se prevrne nekaj kup na nji ter curkoma lije črno vino od nje. V svojo nesrečo pa je prelat-polkovnik tistega dne čisto pozabil, da mu velja v hiši dispensa in da so ravnokar minili trije tedni, odkar je stara Meta izpregovorila zadnjo besedo. Neizrečno je razsrjen pater polkovnik, ko se v steni odpro prikrita vrata in se v njih okviru prikaže gospodinja, stara Meta. Priznati sem moral, da ta srčna ženska — ki tisti večer v pričo obeh gologlavih vojakov ni kazala niti najmanjšega strahu — ni bila še pretirano stara. Orjaška je bila in kreпка, in v potezah svetlega obraza ji je kraljevala nekaka silna odločnost; torej sem takoj spoznal, da se patru obristu ne godi predobro, če ga v trenutku prepira navadno nje moči. Ne trdim, da je bila tedaj prevestno napravljena, temveč vse na nji je pričalo, da je ravnokar vstala z mehke postelje. Tembolj pa je bila oborožila svojega ognjevitiga duha. Bliski so ji šinjali iz oči, in od srda se je tresla ta izvrstna gospodinja. Toliko da se je prikazala pri vratih, že je omahnila pest, s katero je

polkovnik tolkel po mizi, in vsa njegova oseba je še bolj zlezla v gube. Tudi patru majorju ni bilo nič kaj dobro pri srcu, in kalne poglede je obračal po steni, kjer mu je visela vitka sablja. V duhu pa je premišljal, kako bi prišel hitro do orožja, da bi se kar najurneje izgubil pri vratih.

Stara Meta je v tem brez groze in strahu pristopila k mizi, kjer sta pila gologlava starca. Sedaj je pa ona udarila ob mizo, da se niso pretresle samo kupe, temveč da sta se pretresla tudi patra častnika, in sicer ne malo!

„Metka!“ zaječi pater polkovnik od strahu...

„Sestra v Gospodu!“ prosi pater major, „ne srdi se preveč! Saj nisva pila čez mero!“

Temno ju gleda nekaj časa, prav kakor jastreb, če ugleda pod sabo golobico, katera mu ne more več unesti življenja. Molči nekaj časa, bržkone išoč primernih izrazov. Ti so se ji brez dvojbe ponujali toli obilo, da ni znala, po katerem bi segla najprej. Potem pa so valovi nje duše predrli vse zatvornice, in voda je udarila čez vse bregove!

„Torej takol!“ pričela je Meta z mogočno zvonečim glasom, „tako se živi v moji hiši! Tukaj se pije in lije, prav kakor bi sodci ne imeli dna! Lepa je ta! Ali sem jaz zadnja v hiši, ali sem manj nego tale pater major, ki si je s tvojim vinom okoval nos, da se mu sveti kakor bakren lonček? Seveda, zate mora vse biti; ako naj se napase tvoja oseba, potem se ti ne smili nič! Saj ne sme govoriti! Saj mora molčati! Tako se tolažiš! Ako si pa stara Meta poželi novega predpasnika ali neznatne svilnate rutice, tačas je vse predrago, takrat je prazna možnja in zadnja lira je izginila iz predalca! Taka grdoba si ti! In kadar mi je zavezan jezik, da ne smem izpregovoriti pametne besedice, ali si prišel že kdaj in izpregovoril: Metka, izpij kupo vina, saj ga je obilo v kleti in potrebna si ga tudi?“

Zimski vitamini

Tja do aprila, maja, bo zelenjavna ponudba na stojnicah omejena le na zelje, repine in druge radičeve vitamine. Pa še korenček, malo zelene in smo pri koncu. Vendar je mogoče tudi iz te zimske enoličnosti pripraviti malo bolj nenačrtno, a okusno jed.

Nikdar ne gre brez pravil — pri kuhi posebno ne. In ravno zelenjava je kočljiva reč. Največ je vredna tista, ki pride takoj z vrta ali z njive v lonec ali sveža na mizo. Nabrana zelenjava izgubi velik del vitamina A in C in osnov za vitamin B ob dotiku s kisikom, ki je v zraku. Ker pa se pri nižji temperaturi vitamini počasneje razkrajajo, shranjujmo zelenjavo v čim bolj hladnih prostorih.

Oprano zelenjavo dajmo na cedilo, nikar pa zelenjave ne puščajmo dalj časa v vodi. Ker počasno kuhanje najbolj pospešuje razkroj vitaminov, dajmo zelenjavo kuhat v vrelo vodo. Če pa jo dušimo, dajmo v kozico najprej malo vode, ki naj zavre. Ko je posoda polna sopen, pridenemo zelenjavo. Sopara namreč izrine zrak in z njim še kisik, ki razkrajajo vitamine. Že kuhano zelenjavo obogatimo, če ji primešamo nekaj sesekljane surove. Čas kuhanja naj bo čim krajši.

In še nekaj praktičnega:

Cvetača s slanino

2 kg cvetače, slan krop, 10 dag slanine, 4 jajca, 1 dl kisle smetane, sol.

Cvetačo razdelimo v cvetke in jih skuhamo v slanem kropu. Nato jih odcedimo in vložimo v pomasheno kozico. Polijemo jih z ocvrto slanino, zrezano na kocke, ter z jajci, razžvrkljanimi s smetano. Vse skupaj prepečemo v pečici.

Zabeljeni por

Por, slan krop, maščoba, drobtinice, sir.

Poru porežemo zelene dele in ga skuhamo v slanem kropu. Kuhanega odcedimo in zabelimo z drobtinicami, ki jih prej zarumenimo na olju, maslu ali masti. Potresemo z nastrganim sirom.

Ocvrta zelena

1 1/2 kg zelene, slana voda, sol, poper, limonin sok, 2 jajci, 3 žlice olja, 15 dag drobtin, olje.

Dobro očiščeno zeleno napol skuhamo v slani vodi. Nato jo olupimo, zrežemo na rezine, debele za prst, jih osolimo, popoprmo ter pokapamo z limoninim sokom. Rezine namočimo v stepenih jajcih, ki smo jim primešali olje, jih povajamo v drobtinah in ocvremo.

Zelenjavni zrezki

40 dag špinacije, 30 dag ohrovtu, 20 dag korenja, 20 dag zelene, 8 dag masla, 12 dag moke, 15 dag nastrganega sira, zelen peteršilj, muškato orosek, poper, sol, drobtine, olje ali drugačna maščoba.

Zelenjavo očistimo in operemo, ohrovtove in špinadne liste skuhamo 5 minut, korenje in zeleno kuhamo posebej. Vso zelenjavo dobro odcedimo. Ohrovtove in špinadne liste stisnemo v pesti, korenje in zeleno zmeljemo ali pretlačimo, peteršilj sesekljamo. Iz masla moke in malo mleka naredimo čisto svetlo prežganje in ga dodamo zelenjavi. Dodamo tudi jajca, nastrgan parmezan, peteršilj, začimbe in sol. Dobro premešamo. Desko potresemo z drobtinami in na njej oblikujemo zrezke. Spečemo jih na vroči maščobi.

Nega v zimskih dneh

Kadar smo utrujeni, ko nas dajejo živci, si privoščimo kopel. Res je sicer dražja od običajnega, vsakodnevnega prhanja, toda malce razkošja je tisto, kar potrebujemo, kar nam daje novih moči in kar nas prijetno sprošča. V kad natočimo vročo, toplo ali le mlačno vodo, odvisno od učinka, ki ga želimo s kopeljo doseči. Dišeči dodatki, razne soli in peneče kopeli zmehčajo vodo in vrnejo koži izgubljeno vlago. Zeliščne kopeli pa preženejo utrujenost in pomirijo razrvane živce.

Umivanje in prhanje sta vsakodnevna potreba, kopel v kadi, polni dišeče vode, pa je užitek, ki se mu kljub varčevanju z energijo ne odrečemo. Takrat, ko smo utrujeni ali živčni, si natočimo polno kad vode. Dodamo ji penečo, dišečo ali zeliščno kopel, da nam voda ne izsuši kože. Tudi po kopeli, ko se temeljito otreemo z brisačo, nanesemo na kožo hranljivo kremo ali pa mleko za telesno nego.

Najpogostejše dodajamo vodi v kadi razne peneče kopeli, ki dišijo po smrekovih iglicah ali cvetličnih dišavah. Kopeli imajo različno ceno in so tudi različne kakovosti. Dobra je tista kopel, ki naredi v kadi gosto in drobno peno. Čim večji mehurčki v peni, tem slabše kakovosti je kopel. Če imamo suho kožo, se po kopanju oprhamo, nato pa nanesemo na kožo plast kreme ali mleka, kajti peneča kopel odvzame koži precej vlage.

Oljne kopeli vsebujejo hidrofilna olja, ki se z vodo pomešajo v prijetno dišečo emulzijo. Takšna kopel je zelo blagodejna, primerna je za suho in občutljivo kožo. Oljna kopel ne

čisti, zato se moramo namiliti in zdrgniti, če se kopamo tudi zato, da bi se umili, in ne le zato, da bi si pomirili živce in pregnali utrujenost.

Kopalne soli odišavijo vodo v kadi. Mehurčki, ki nastajajo, ko se soli topijo, prijetno žgečkajo kožo in pospešijo prekrvitev. To pa je tudi edini blagodejni učinek kopalnih soli. Kože niti ne čistijo, niti ji ne vračajo vlažnosti. Zato potrebujemo ob takšni kopeli tudi milo in kasneje kremo ali mleko za telesno nego.

Zeliščne kopeli vsebujejo eterična olja, ki vplivajo skozi kožo in dihalna celotni organizem. Zeliščni dodatki lahko preženejo utrujenost, da smo po kopeli čili in spočiti, lahko pa nam pomirijo živce, da gremo po kopeli utrujeni v posteljo in sladko zaspimo. Zeliščnih kopeli nikoli ne mešamo, odločimo se za takšen ali drugačen učinek. Mešanica eteričnih olj lahko razdraži kožo in sproži alergijo.

Kako topla naj bo voda, ki jo natočimo v kad? Odločimo se, kaj želimo s kopeljo doseči, v skladu s tem tudi uravnavamo toploto vode v kadi.

Vroča kopel: temperatura vode v kadi je od 38 do 43 stopinj Celzija. Takšna kopel je primerna le za močne in zdrave ljudi. Poživlja presnovo in izločanje odvečnih snovi iz organizma. Ne sme trajati dlje kot pet minut. Če smo nagnjeni k motnjam v krvnem obtoku, h krčnim žilam ali razširjenim žilicam na površini kože, takšna kopel ni priporočljiva.

Topla kopel: temperatura vode v kadi je 29

do 38 stopinj. Takšna kopel prijetno sprošča in pomirja, z njo preganjamo utrujenost in bolečine z mišic, ki smo jih preobremenili z delom. Da ne izsušimo kože, ostanemo v kadi največ 20 minut. Po kopeli se oprhamo, kožo natremo s kremo ali mlekom.

Mlačna kopel: temperatura vode v kadi je 24 do 29 stopinj. Kopel nas izredno osveži, nekaj ur bomo spet spočiti in čili. Mlačna kopel je primerna zlasti za ljudi, ki se močno znorijo.

Hladna kopel: temperatura vode v kadi je 18 do 24 stopinj. Kopel nas poživljuje, privoščimo si jo takrat, ko smo že utrujeni ali takrat, ko bomo zvečer še dolgo bedeli. V kadi lahko ostanemo največ 10 minut.

Pa še nekaj nasvetov:

● Nikoli se ne kopajmo takoj po jedi. Če imamo poln želodec, sta med kopanjem srce in krvni obtok preobremenjena, zato nas kopel ne osveži in ne sprošča.

● Pred kopeljo se po vsem telesu zdrgnemo s krtačo. Tako poživimo prekrvitev; koža postane mehka in voljna.

● Medtem ko sedimo v kadi, si nanesemo na obraz masko, ali pa si še prej umijemo lase in jih natremo z regeneratorskim, ki naj učinkuje ves čas, ko sedimo v kadi. Topla sopara nad kado odpira pore in blage snovi, ki so v maski ali regeneratorski, bolje učinkujejo.

● Oljno kopel damo v vodo šele takrat, ko je kad že polna. Penasto kopel pa damo v prazno kad, in šele nato natočimo vodo.

● Po vsakem kopanju se na hitro oprhamo z mlačno ali hladno vodo. Pore v koži se stisnejo, koža je potem čvrstejša in mlajša.

PUSTNI KROFI NA VEČ NAČINOV

Ne gre drugače, za Pusta je treba imeti mastna usta.

Nekateri si že za uvod privoščijo kos kuhane, prekajene svinine, sledi pa obvezni posladek, na maščobi ocvrto pustno pecivo. Najznamenitejše pustno pecivo so seveda krofi, ker pa je priprava te sladice malo zahtevnejša, si prav lahko privoščimo tudi samo flancate, gnezda, nemške kruhke ali podobno, manj zahtevno pecivo.

lo. Z obodcem za krofe (ali z obodom primerno širokega kozarca) izrežemo iz testa kroge. Na polovico krogov damo po žličko marmelade. Pokrijemo z drugim krogom testa. Pri tem obračamo testo tako, da je prej vrhnja stran obrnjena proti nadevu. Oba kroga na robu stisnemo s prsti nato pa obrežemo z malo manjšim obodom. Robovi naj bodo dobro stisnjeni, da marmelada ne uhaja. Marmelada naj bo točno na sredini kroga, da ima krof pravo ravnotežje in se med cvrenjem ne prevrača. Krofe zložimo na pomokan prt, pokrijemo jih in pustimo, da na toplem vzhajajo.

V kozico nalijemo za tri prste olja in ga razgrejemo. V vročem olju cvremo krofe. Najprej ocvremo en krof za poskušnjo. V olje polagamo krofe z vrhnjo,

bolj vzhajano stranjo, obrnjeno navzdol. Posodo pokrijemo. Ko krofi na spodnji strani zlato zarumenijo, jih previdno obrnemo in ocvremo še na drugi strani.

Ce so krofi pravilno vzhajani, se potopijo v olje do polovice. Ko jih nato obrnemo, nastane zato na obodu krofa svetel, manj zapečen venček. Premalo vzhajani krofi se preveč potopijo v olje, zato so brez venčkov. Preveč vzhajani krofi pa se med cvrenjem obračajo. Če je olje prevroče, se krofi z zunanje strani prehitro zapečejo, v sredini pa so še surovi. S pletilko prekusimo, ali so krofi pravilno prepečeni. Od strani zabodemo pletilko v krof, ko jo izvlečemo, se je ne sme držati testo. Če pa je na pletilki testo, krof še ni prepečen.

V kozici cvremo le po nekaj

krofov hkrati. Če je krofov preveč, se dotikajo, olje se shladi, ne cvrejo se pravilno.

Ocvrte krofe poberejo iz olja, zložimo jih na cedilo ali na papirnati prtič, ki popije odvečno maščobo. Še vroče potresemo s sladkorjem. Krofe zlagamo na pladenj drugega poleg drugega, da se ne pomečkajo. Ponudimo še vroče, ali pa ohlajene.

DRUGI RECEPT

Potrebujemo: 1 kg moke, 40 g kvasa, 150 g masla ali margarine, 6 rumenjakov, 150 g sladkorja, 1 žlico ruma, sol, malo mlačnega mleka, marmeladno, olje, sladkor za posipanje.

Moko presejemo v skledo. Razmešamo kvas z malo mlačnega mleka, z žličko sladkorja in žličko moke. Počakamo, da vzhaja. Posebej penasto umešamo rumenjake in sladkor. Iz moke, vzhajane kvasa, rumenjakov s sladkorjem, ruma, soli in mlačnega mleka pripravimo testo. Stepamo ga in pripravimo iz njega krofe, kot je opisano že v prejšnjem receptu.

Nikdar nisi prišel!"

"Pod smrtnim grehom ti je vendar prepovedano piti vino, ker si ženska!" zastoče prelat-polkovnik v silni stiski.

"Pod smrtnim grehom!" zasmeje se Meta porogljivo.

"Kaj se nam pripoveduje z lece o zapovedi svetega Janeza XCIV.? Ali ne govori dekret: 'Ker se rabi vino pri svetih mašah božjih,' govori duh blaženega Antona od Kala, 'odslej naj ga pijo samo mašniki božji!' Ni li zakon jasen? Odgovori sedaj, bilka plešasta!"

"Lepo te prosim, molči, Metka!"

"Kaj bi molčala! Ali nisem v svoji hiši? Ali te nisem čakala in potrpežljiva, kolikor le more trpeti ženska? Pod smrtnim grehom! Poslušajte, ljudje krščanski! Ti si pa takšen, da se bojiš smrtnega greha! Seveda!"

"Milo te prosim, molči, Metka! Saj nisva sama!"

"Meni nič do tega! Presvetlemu nadškofu potožim ali pa nadvikariju Gregoriju, da zve ves svet, koliko pregrehe tiči v tvoji usnjati koži! Sedaj pojdim spat, to je navada v moji hiši! Ravnajta se po tem oba! In ti, bakreni nos, glej, da izgineš! Že me srbe vsi prsti, da bi ti pomlatila obraz!"

Že je dvignila pest, ali tedaj je bil pater kakor sapa pri svoji sablji. Niti opasal je ni v sobi, tako ročno je izginil pri vratih. Pater polkovnik pa je vil roke in vzkliznil: "Oj, ti nesrečna dispenza! Ti preklicana dispenza!"

Meto je s tem vzklikom razdražil še huje. "Tebi bi bilo po volji, da bi morala vedno molčati kakor miš v luknji pod zidom! Toda nič ne bode! Ali sem morda edino zato na svetu, da ti zavijam ude v flanelo? Kaj še! Povem ti, potrpežljivost moja je priklopila do vrha, in nič več ne bodeš pometal z mano! Teh požeruhov nečem v hišo, da veš; ravnaj se po tem! To je zadnja moja beseda! Ako ne, zapojem ti drugo pesem, ti suha dlaka ti! Sedaj se poberi spat! Toda le urno!"

"Že grem, Metka! Že grem!" hiti prelat polkovnik.

Zdajci ugleda nje razljučeno oko mene, ki sem doslej ponižno stal v somraku pri vratih. V novem življenju mojem je bila to prva ženska, s katero sem imel opravila. Toda kruto me je sprejela.

"Kaj," kričala je, "tukaj tiči še drug pojeduh? In opit je že do grla? No, tebi pa odprem vrata drugače!"

Že je iztezala pesti proti meni, in oči so mi bile v nevarnosti, da mi jih izpraska. Tedaj mi je rešitelj Azrael razširil dušno obzorje, da se mi je še bolj razjasnilo hišno razmerje patra polkovnika.

"Sestra Meta," šepnem ji na uho, "pomiri se in bodi oprezna! Strežnik Peter je ravnokar prišel iz tvoje sobe, ali rumeno svojo paličico, znak službe svoje, pozabil je v nji."

Omahnili ji je pest, in siknile so Meti besede izmed zob: "Da bi vzelo peklo tega tepca!"

Komaj čuti prelat-polkovnik, da se polega nevihta v srcu zveste gospodinje, že se mu vzbudi vojaški pogum. "Res! Kdo je to?"

Rekši skoči k meni. "Kaj delaš tukaj? Kdo te je poklical?"

"Tujec sem!" odgovorim.

"Tiho! Dokler govorim jaz, mora vsakdo molčati v hiši moj!"

Stara Meta se je v tem izmuznila iz sobe, in ravno zategadelj je kričal pater polkovnik tako hrabro name.

"Govori torej, če te vprašam!" zadere se iznova.

"Meniš li, da me boš smešil v moji hiši? Kdo si?"

"Tujec, ki hoče v mesto!"

"Tujec! V mesto hočeš! Spominjam se. Na ime Porodnice božje! Sedaj se pa ne spominjam, ali sem poslal kurirja na sveto komisijo! Jezus! Če sem morda pozabil! Več sva pila s tem bakrenim vragom, nego morem prebiti!"

V sobo stopi strežnik Peter. Zopet ima rumeno paličico v rokah in z mirnim glasom naznani gospodu svojemu: "Sveta komisija je prišla!"

"Tedaj nisem pozabil," razveseli se polkovnik, "torej sem vendarle poslal kurirja! Moja glava pač misli na vse! Kje je zbrana sveta komisija?"

"V modri sobi!"

"Vedi tujca vanjo. Sveti komisiji pa naznani, da sem bolan in da se zato ne morem udeležiti seje. Ako se sklene, tujec tudi lahko prenoči pri meni! Sob imam obilo! Tudi to poroči sveti komisiji!"

Nato se pater polkovnik obrne k meni: "Koliko si že plačal zame, tujec?"

"Šestdeset lir!"

"Plačaj jih še šestdeset, ker si navstavljal ušesa po mojih sobanah in po kotih, kamor si se vrnil nepoznan!" Vzame iz pasa šestdeset lir, da jih odštejem patru polkovniku. Misli je že, da je njegov ta denar, kar se zopet odpro prikrita vrata in stara gospodinja se nam iznova prikaže iz svoje spalnice.

"To je pa moje," izpregovori jako odločno. "Saj ni treba, da bi vse poganjal po grlu, saj lahko tudi kaj daš za hišo! Lire so moje!"

Pograbila je denar in porogljivo pristavila: "Ti spat! Ti, Petreček, pa vedi tega tujca do svete komisije! Odrinimo!"

Tako se je tudi zgodilo. Ko stopiva s Petrom v modro sobo, bila je ondi že zbrana tako imenovana "mala komisija za preiskovanje tujcev. Načeloval ji je stari kanonik od Svetega Nikolaja, sivolasi in dobrovoljni gospod. Zapisnikar je bil nadvikarij Gregorij, mlad in precej lepo rejen gospod, kateremu se je takoj videlo, da mu jako teknejo pečene ptice, katere obira pri mizi škofovi. Strežnik Peter pove, kar mu je naročil pater polkovnik.

(Dalje prihodnjič)

Koroški Slovenci in delavsko gibanje v času habsburške monarhije

Koroška socialno demokratska stranka (KSDS) se je ravnala po splošnem taktičnem stališču celotne socialne demokracije v Avstriji, da je namreč liberalizem manjši nasprotnik od klerikalizma in da je zato pri volitvah, kjer socialdemokrati sami s svojim kandidatom ne morejo zmagati, treba podpreti liberalnega kandidata proti klerikalnemu. Na Koroškem je to pomenilo podpreti nemškega nacionalca proti slovenskemu konservativcu. Slovenskega liberalca pač ni bilo. Takšno do zatiranega naroda krivično stališče je izviralo iz tistega napačnega pojmovanja narodnega vprašanja, ki se je udomačilo pri avstrijskih marksistih, da je namreč narodni boj stvar meščanstva, da ta boj delavstva neposredno ne prizadeva in da ni treba nič razlikovati, kdo narodno zatira in kdo je narodno zatiran, saj je kapitalistično izkoriščanje mednarodno. Koroška slovenska stranka je za KSDS bila zgolj klerikalna, četudi je edina predstavljala narodno zatiran živelj. Na volitvah so tako socialdemokrati pomagali kandidatom nemške nacionalne stranke, četudi je ta stranka imela že ves čas v deželi popolnoma dominanten položaj in četudi je bila glavni politični nosilec napadalnega nemškega nacionalizma. Prvikrat so socialdemokrati s takšno taktiko dosegli poraz slovenskega kandidata na volitvah leta 1904, ne oziraje se na to, da je šlo za edini državnozborni mandat, ki ga je volilni sistem Slovincem na Koroškem teoretično omogočal.

KSDS v organizacijskem pogledu sama ni upoštevala etične strukture dežele in ne slovenskega delavstva. Po narodnostni delitvi avstrijske socialne demokracije leta 1897 je KSDS v celoti ostala del nemške avstrijske socialne demokracije. Narodnostna delitev ni namreč bila nekaj dogovorjenega, izvršila se ni po merilu narodnostnega značaja ozemlja, temveč samo po tem, koliko so nemške organizacije, ki so se osamosvajale, imele moči, da se uveljavijo. Jugoslovanska socialdemokratska stranka (JSDS) na Koroškem ni imela svojih organizacij in tudi ne moči, da bi jih na novo ustvarila. Teoretično bi to bilo mogoče tudi brez teritorialne delitve, saj je veljalo osebno in ne teritorialno. V Trstu sta se npr. oblikovali italijanska in jugoslovanska stranka na istem ozemlju. Tu na Koroškem je imela vlogo tako tradicija kot tudi že obstoječa duhovna asimiliranost slovenskih delavcev v duhu „internacionalizma“. „Razbitja svojestrane socialnodemokratske strnjnosti dvojezičnega delavstva ne glede na njegov dvojni narodnostni izvor morda tudi z znatnimi silami ne bi bilo mogoče doseči...“ (Dušan Kermavner, Naša sodobnost 1957, 785).

Slovenski značaj delavstva je KSDS upoštevala tako, da je delno uporabljala v agitaciji slovenski jezik in da je v ta namen širila tudi slovenski socialno demokratski tisk. Pa vendar je zaradi svojega prevladujoče nemškega značaja imela težave v slovenskem delu dežele, zlasti v področjih, ki niso bila v neposredni okolici Celovca in Beljaka. Po drugi strani — in to je za KSDS v perspektivi bilo najvažnejše — je nacionalni faktor v nekaterih slovenskih področjih deloval v njeno korist. Posebno tam, kjer je volilna geometrija skrajno oteževala ali onemogočala slovenski stranki samostojno nastopanje na volitvah. Tam so njeni volivci že zgodaj začeli voliti raje socialdemokrate, kot pa da bi se abstinski ali. Že volitve v splošnem volilnem

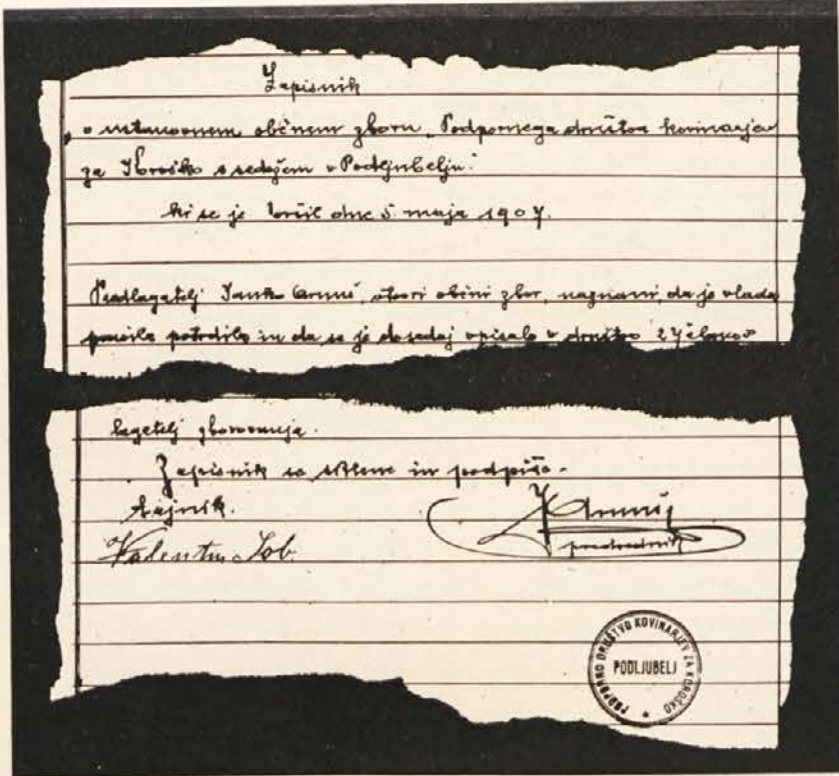
razredu (državne 1897, 1901 in deželne 1902) so pokazale razmeroma velik vpliv socialne demokracije v nekaterih slovenskih agrarnih področjih, zlasti v narodnostno mešanem volilnem okraju Beljak. V vrsti slovenskih občin opazujemo, kako glasovi po večkrat prehajajo od slovenske stranke k socialni demokraciji takrat, kadar je bilo treba preprečiti uspeh nemško nacionalne (Kostanje, Lipalja vas, Žabnice, Svetna vas, Straja vas, Bekštanj in še druge).

Nasprotno pa je v nekaterih slovenskih industrijskih občinah, kjer so nemška podjetja slovenske delavce ne samo izkoriščala, marveč nanje tudi politično pritiskala, nastala tako velika odvisnost delavskih volivcev od nemško nacionalne stranke, da socialna demokracija tja dolgo časa ni mogla prodreti (primeri takšnih občin so Bistrica v Rožu, Slovenji Plajberk, Mežica). Tu bi socialni demokraciji po zdravni pameti kazalo določene se zavzeti za enakopravnost Slovincem. Do takšnega sklepa ni nikoli nikjer prišlo.

Narodno vprašanje se je kazalo tudi kot problem razrednega osvoboditve slovenskih delavcev, ki so na Koroško prihajali s Kranjskega in Štajerskega, večidel z vasi, in ki so nižali mezde in padali politično pod vpliv stranke nemškega kapitala. Znan je primer množičnih demonstracij neorganiziranih slovenskih delavcev v Celovcu leta 1899 pod vplivom nemških liberalcev, ko nemških nacionalistov ni motilo, da delavci vzklikajo „Živio“, da so le napadli škofijo. V premogovnik Le-

naravnost prosi slovenske socialne demokrate, naj na Koroškem kaj ukrenejo. A naprej od tega ni šla. Pač si je preskrbela aktiviste iz drugih dežel, iz nemških Sudetov (že leta 1900 in 1901 so tako bili povabljeni na Koroško njeni poznejši najvidnejši funkcionarji: Arnold Riese, August Neutzler, Florian Gröger). Na JSDS se je koroška stranka obrnila samo pri državnih volitvah leta 1907 in 1911, da postavi svojega kandidata v koroškem slovenskem volilnem okraju, ki ga je ustvarila volilna reforma leta 1906. Tako je KSDS lahko ravnala zato, ker ni bila prisiljena, da bi ravnala drugače. Niti je niso prisilile jezikovne razmere, saj je nemščina prodirala vsepovsod, niti je ni prisilila politična konkurenca.

Obstajala je možnost, da slovenski krščanski socialci ustanovijo svoje delavske organizacije tudi na Koroškem. Da bi nastale kake slovenske narodnosocialne delavske organizacije po tržaškem vzgledu (1907), ni bilo pričakovati, ker pač slovenske liberalne stranke na Koroškem ni bilo. Dejansko so slovenski krščanski socialci to poskusili. Že leta 1896 je bilo v Črni ustanovljeno „Slovensko katoliško delavsko društvo“. A pri tem je ostalo. Šele potem, ko je gibanje doživljalo vzpon na Kranjskem, posebno še v velikem železarskem središču na Jesenicah in na Savi, se je 1904 začela na Koroškem spet širša akcija. Pod vodstvom duhovnika Lamberta Ehrlicha so spomladi tega leta v Celovcu ustanovili „Slovensko delavsko društvo“. Poleti 1904 je bilo koroško zborovanje

še in v druge jame Mežiške doline so prehodno prihajali slovenski delavci s Štajerskega, nato pa odhajali naprej v Westfalijo in drugam. Ravno v Lešah še leta 1910 ni bilo socialno demokratske organizacije, socialne razmere pa so bile tako hude, da je prihajalo do spontanosti stavk. Podoben primer so pomenili tudi italijanski delavci, zidarji in godbni. V tisočih so sezonsko prihajali na Koroško. Toda KSDS je poskrbela za agitatorje v italijanskem jeziku in izdajala je zanje list („Il segantino“). Nič podobnega za slovenske.

KSDS je sicer čutila svojo pomanjkljivost v tem pogledu in je tu in tam izrazila željo, da ji slovenska socialnodemokratska stranka pomaga pri delu med slovenskimi delavci. Za leta 1904 in 1905 je ugotavljala, da ji v Guštanj in v Bistrico v Rožu še ni bilo mogoče prodreti zaradi pomanjkanja slovenskih referentov na Koroškem in vodilni sindikalni funkcionar Leopold Mahrer je pred letom 1910

slovenskih krščanskih socialcev in v začetku leta 1908 je bila ustanovljena „Slovenska krščansko socialna zveza za Koroško“. Na področjih, kamor KSDS še ni mogla prodreti, se je začela utrjevati slovenska krščansko socialna delavska organizacija. Ustanavljali so delavska društva, odprli slovenski delavski dom v Podlujbelju in množično pridobili industrijske delavce v Bistrici v Rožu. Vse je kazalo, da se utegne za KSDS problem agitacije v slovenskem jeziku postaviti v novi luči. Toda ravno tam, kjer je bil prodor najmočnejši, se je nenadno tudi ustavil.

Spomladi leta 1908 je 140 delavcev žičarne v Bistrici v Rožu stopilo v stavko zaradi odpusta treh delavcev. Socialdemokratsko glasilo je posebej opozarjalo, da stavko vodi slovenski krščansko socialni sindikat. Kot posrednik med stavkojočimi in vodstvom podjetja je nastopil slovenski poslanec Grafenauer. Očitno je bil takega posla nevajen. (Se nadaljuje)

RADIO — TELEVIZIJA

JUGOSLAVIJA

PETEK, 14. 1.: 9.00 Zimski spored za dijake — 17.20 Poročila — 17.25 Domači ansambli: Henček in njegovi fantje — 17.55 Arabella, češkoslovaška nadaljevanka — 18.25 Obzornik — 18.40 Arhitektura — 19.05 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Travis Logan, ameriški film — 21.35 Zrcalo tedna — 21.55 Nove tigrove brigade — 22.50 Poročila.

SOBOTA, 15. 1.: 8.30 Poročila — 8.35 Loskitik in oblak — 8.55 Ciciban, dober dan — 9.10 Mali odred — 9.40 Arabella, češkoslovaška otroška serija — 10.10 Vesolje — 11.10 Muzeji Makedonije — 11.40 Praznični dnevi slovenske folklore — 12.15 Dokumentarec meseca — 12.50 Wengen: smuk za moške, prenos — 15.20 Poročila — 15.25 Flipper — 16.55 Košarka Jugoslavija: CZ, prenos — 18.30 Sebastijanova babica — 18.45 Muppet Show — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Sobotna TV križanka — 21.35 Nočni kino: Narodnik — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 16. 1.: 8.25 Poročila — 8.30 Živ žav, otroška matineja — 9.2 Schruns: slalom za ženske, prenos 1. teka — 9.55 Wengen: slalom za moške, prenos 1. teka — 11.25 Schruns: slalom za ženske, prenos 2. teka — 12.25 Wengen: slalom za moške, prenos 2. teka — 13.30 625 — 15.00 Poročila — 15.05 TV koseta — 15.30 Hatari, ameriški film — 17.55 Naš kraj: Boršt — 18.10 Športna poročila — 18.35 Slovenci v zamejstvu — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.23 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Okupacija v 26 slikah, nadaljevanka — 21.05 Športni pregled — 21.35 Živetj z naravo — 22.20 Poročila.

PONEDELJEK, 17. 1.: 9.00 Zimski spored za dijake — 10.05 Zimski spored za dijake — 17.20 Poročila — 17.25 Mali odred — 17.55 Človekovo telo — 18.25 Obzornik — 18.45 Glasba za mlade — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Dekreti, drama TV Zagreb — 21.00 Schuman in Brahms, glasbena oddaja — 21.55 Poročila.

TOREK, 18. 1.: 9.00 Zimski spored za dijake — 17.30 Poročila — 17.35 Zverinice iz Režije — 17.55 Ljudska glasbila in godci na Slovenskem — 18.25 Koroški obzornik — 18.40 Mali svet — 19.10 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Sinovi in ljubimci, angleška nadaljevanka — 20.55 Aktualno — 21.55 Poročila.

SREDA, 19. 1.: 9.00 Zimski spored za dijake — 17.40 Poročila — 17.45 Ciciban, dober dan: Bela vrana — 18.00 Naša pesem — „Štajerci“ — 18.25 Obalno-kraški obzornik — 18.40 Mostovi — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 35 mm — filmska delavnica — 22.05 Poročila.

ČETRTEK, 20. 1.: 9.00 Zimski spored za dijake — 10.05 Zimski spored za dijake — 17.20 Poročila — 17.25 Vesolje — 18.25 Podravske obzornik — 18.40 Ogramba in samozočita — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.00 Zvoki godal: Violina in njene izrazne možnosti — 21.35 V znamenju.

AVSTRIJA 1

PETEK, 14. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska televizija — 10.30 Angel z godalom — 12.05 Risanka — 12.15 Matere — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Halo Spencer! — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oddaja xy — 21.20 Siegfried & Roy — 22.15 Reklama in šport — 22.25 Nočni studio — 23.25 Oddaja xy — 23.35 Poročila.

SOBOTA, 15. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Japonski otroci na koncertni turneji — 11.10 Balet — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 15.25 Vas pod nebom — 17.00 Kdo rokodelci z nami? — 17.30 Zgodbe o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Igre, zabava in promikna pri Joachim Fuchsbergerju — 22.05 šport — 22.25 Klimbim — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 16. 1.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Naša šola — 15.05 Dvornj norec — 16.45 Mumini — 17.10 Ujetnik — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Romantična komedija — 21.50 Slovenska kultura na Kroškem — 22.50 šport — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 17. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska televizija — 10.30 Diamanti kralja Salomona — 12.10 Panorama — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 „Pokopališče v ledu“ — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.00 „Kje se nahajam?“ — 21.05 Profesionalci — 21.55 šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 18. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Vas pod nebom —

12.05 Moja najljubša zgodba — 12.15 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Blazno drzne pustolovščine Dicka Turpina — 18.00 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Teleobjektiv — 21.05 Literarna revija — 21.50 Kronika neke strasti — 23.25 Poročila.

SREDA, 19. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 Prihajam s Kosova — 10.35 Dvornj norec — 12.15 Teleobjektiv — 13.00 Uredništvo — 17.00 Vabila na slovesnost — 17.30 Čebelička Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Policijska inspekcija 1 — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 V prijetni družbi — 22.05 Zrcalne slike — 22.20 šport — 22.50 Poročila.

ČETRTEK, 20. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Kaj ta ženska vse počenja — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Minikini — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Obsojenec otokov — 21.10 Glasbeno društvo — 22.00 šport — 23.30 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 14. 1.: 17.30 Naša šola — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Pri zlatem jaboku se spet vidimo — 21.00 Fascinirano odkrivanje — 21.20 Politika v petek — deset pred deseto — 22.20 Diamanti kralja Salomona — 0.00 Poročila.

SOBOTA, 15. 1.: 11.55 Schruns: smuk za ženske — 12.50 Wengen: smuk za moške — 16.00 Politika v petek — 17.00 Kondorjev polet — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvjetnika — 20.15 Profesor Bernhardi — 23.45 Umor v stolpnici — 0.50 Poročila.

NEDELJA, 16. 1.: 8.55 Schruns: slalom za ženske — 9.55 Wengen: slalom za moške — 11.25 Slalom za ženske — 12.25 Slalom za moške — 17.00 Prerezi — 17.45 Poznate melodije? — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Azil v psihiatrični kliniki — 21.45 Sto mojstrov — 21.55 Uporniki iz Liang Shan Po-a — 22.40 Mala nočna glasba — 0.10 Poročila.

PONEDELJEK, 17. 1.: 18.00 Perspektive — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Družina Merian — 21.00 Kje se nahajam? — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Balada Jimmieja Blacksmitha — 0.10 Poročila.

TOREK, 18. 1.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Orientacija — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Zabavna predstava — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 — Poročila.

SREDA, 19. 1.: 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kulturni žurnal v sredo — 21.05 Aktualni knjižni magazin — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Posnetek Erike Pluhar — 23.15 Poročila.

ČETRTEK, 20. 1.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Tehnike likovne umetnosti — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo da več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Karl Molk predstavlja glasbeni naraščaj — 21.50 Deset pred deseto — 22.00 Klub 2 in poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 14. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Kar po domače: „Kjer mlinček klopoče“

SOBOTA, 15. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 16. 1.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmika naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 17. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Glasbena skrinjica.

TOREK, 18. 1.: 9.30 Zapojmo in zaigrajmo — 14.10 Koroški obzornik — Skladbe za otroke — Otroci: poslušajte!

SREDA, 19. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Ljudske pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 20. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Mladinska oddaja.

ZANIMIVE ODDAJE LJUBLJANSKEGA RADIA

V ponedeljek 17. jan. ob 23.15 uri Ob domačem ognjišču. V oddaji bodo predvajali pesmi, ki jim rado prisluhne staro in mlado. Nastopali bodo ansambli: Vilija Petriča, bratov Aysenik, Štirje kovači, Veseli planšarji, ansambel Lojzeta Slaka, Franca Miheliča, Dobri znanci, ansambel Vita Muženiča, Vitala Ahačiča, Borisa Kovačiča.

V petek 21. januarja ob 12.10 uri oddaja „Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti“. V oddaji bodo predstavili nekaj ljudskih pesmi in melodij iz Bosne in Hercegovine, Slovenije in iz Kosova. S Koroškega se bodo oglašili odlični pevci iz Sel.

Turni smuk za „Karavanškega medveda“

Slovensko planinsko društvo je v nedeljo vabilo na turni smuk za „Karavanškega medveda“ z Oselce. Oselca je 1175 m visoko ležeče sedlo, ki loči Selez-Zgornji Kor od ljubelske doline.

Turni smuk se med smučarji vedno bolj uveljavlja, tako tudi med slovenskimi planinci na Koroškem. Nedeljska prireditev je bila prva takšne vrste in to ne samo med Slovenci, temveč sploh med planinci na Koroškem. Bil je posebne vrste turni smuk, kjer se je meril skupni čas vzpona in spusta. Start je bil v Zgornjem Kotu v neposredni bližini kmata Franca. S smučarji na rami je bilo treba premagati 150 metrov višinske razlike oziroma 1 kilometer vzpona in se potem spustiti v dolino k izhodiščnemu mestu (kjer je bil start). Del spusta je vodil po strmih kolovozu, ki je bil smučarsko zelo zahteven. Poleg tega je preko noči zmrznil sneg, tako da je bila izredno hitra vožnja, ki je

ka je bil umetniško izrezljan lesen „karavanški medved“. Prejel ga je mladi domačin Mak Pavel.

Tekmovalo se je v petih skupinah. Najboljši teh skupin, to so bili dobitniki zlatih kolajn, pa so se morali pomeriti med seboj še enkrat s streljanjem v tarčo (kepanjem). Tisti, ki je dosegel najvišje število krogov, je prejel glavno nagrado — „karavanškega medveda“. Najboljši oziroma najboljša sta bila brata Albin in Hanzl Maurer iz Brodi (rezultate objavljamo posebej).

Naj zapišemo, da je bilo po razdelitvi nagrad še dolgo veselo in prijetno razpoloženje in veliko navdušenje za tovrstni smučarski šport, ki

bo po mnenju navzočih postal prav gotovo tradicija.

Pobudo za ta turni smuk posebne vrste je dal domačin Franci Kropivnik, podpredsednik Slovenskega planinskega društva Celovec. Ne samo to, tudi vse priprave in ureditev proge je delo njegovih rok, za kar mu gre vsa zahvala. Prav tako velja zahvala Slovenski športni zvezi — predsedniku Danilu Prušniku in blaginiku Mirku Kunčiču, ki sta opravila merjenje časa ter zdravniški dr. Novakovi, za dežuranje v primeru kakšne nesreče. Bil je uspeh poskus, ki bo v prihodnosti prav gotovo zajel velik krog turnih smučarjev od blizu in daleč.

Smučarski tečaj SSK-a „Obir“

Od drugega do petega januarja 1983 je SSK „Obir“ priredil pri Šejinu/Bela smučarski tečaj. Tečaj je bil namenjen začetnikom, ki so prišlo tudi zares izrabili. Prijavilo se jih je petnajst. Razveseljivo je, da so sodelovali vsi prijavljeni in da so zdržali do zadnjega dne. Tečaj je potekal v treh skupinah, ki so jih vodili magister Mirko Oraž, Zdravko Kaderlap, Elzi Hribar in Justin Polanšek. Na tem mestu bi se rad zahvalil gospodarju Šejinu-

ve kmetije, Viktorju Urbančiču, ki nam je radevolje stregel in nas štiri dni oskrboval z dobro hrano.

Tečaj je bil vsekakor uspešen. Vreme nam je bilo naklonjeno od začetka do konca pa tudi vzdušje je bilo izvrstno. Najbolj zadovoljivo pa je seveda dejstvo, da so se vsi udeleženci tečaja, ki so znatno napredovali pri smučanju, vrnil zdravi in nepoškodovani domov.

Justin Polanšek

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na

X. sankarsko tekmo

v nedeljo 16. januarja 1983 na Rtačevi cesti.

Razdelitev startnih števil: do 10. ure v Kovačevi gostilni, kjer bo tudi razdelitev nagrad.

Start: ob 10.30 uri

Nagrade: V vsaki skupini od 1. do 3. mesta pokal ter od 1. do 5. mesta diploma.

Pozor: V vsaki skupini mora biti najmanj 5 tekmovalcev! Vsak tekmuje na svojo lastno odgovornost! V skupini športnih sank je čelada obvezna! Na dan tekme trening po progi ni dovoljen!

Razdelitev skupin: 1. šolarji I 1977—1973, 2. šolarji II 1972—1969, 3. šolarke 1977—1969, 4. mladinci 1968—1966, 5. mladinke 1968—1966, splošna moški 1965—1948, 7. splošna ženske 1965 in starejše, 8. starostna moški I 1947—1934, 9. starostna moški II 1933 in starejši, 10. športne sanke I 1977—1966, 11. športne sanke II 1965 in starejši, 12. dvojice.

Informacije: Ljudska šola na Obirskem Kovačeva gostilna na Obirskem

telefon (0 42 38) 26 1 02
telefon (0 42 38) 26 1 12

Plibrška mladina gre na Veliko planino

Slovensko prosvetno društvo Edinost iz Pliberke in športno društvo Pliberk prirejata od nedelje 13. do sobote 19. februarja 1983 smučarski teden na Veliki planini v Kamniških Alpah. Udeležencem smučarskega tedna bo na razpolago tudi smučarski učitelj. Smučarski teden organizirata društvi za fante in dekleta med 10. in 17. letom starosti. Kdor se hoče udeležiti smučanja na Veliki planini se do 23. januarja še lahko prijavi na sledeči naslov: Joško Hudl, Nonča v. 81, 9150 Pliberk (☎ 04235/3191).

Cena smučarskega tedna je 1300 šil. na osebo. V to ceno je vključen prevoz iz Pliberke in nazaj, prevoz z gondolo iz vzhodja Velike planine do vrha in nazaj, tedenska smučarska karta, bivanje v prijetnem Črnuškem domu in celotna prehrana. Črnuški dom je centralno ogrevan z urejenimi sanitarnimi napravami in tekočo vodo.

1. KLUB ELEKTRONIKE ZA PLIBERK

Spoštovani občani od Suhe do Globasnice!

Ce ste napredni in se zanimате za najnovejši tehnični razvoj in če želite sami postati ustvarjalni na področju elektronike, potem se prijavite za prvi klub elektronike v Pliberku — na prvi privatni naslov: Paul Kerf, 9143 Šmihel nad Pliberkom. Javijo naj se tudi dekleta in žene!

Umrli je dr. K. Puschnig

Pretresla nas je žalostna vest, da je v ponedeljek na službenem mestu na kolodvoru v Podrožci doletela smrt uradnega živinozdravnika dr. Kristija Puschnika iz Šentjakoba v Rožu.

Pogreb komaj 63-letnega Kristija Puschnika je bil v sredo popoldne na pokopališču v Ločah nad Baškim jezerom, kjer se je od tega priljubljenega in spoštovanega moža poslovila velika množica ljudi. Podrobneje bomo poročali prihodnjič.

Franci Wiegele najboljši v Trbižu

V zadnji tekmi noveletne skakalne turneje je v Bischofshofenu Zahomčan Franci Wiegele ponovno pokazal, da kljub svoji mladosti šteje med največje skakalne talente v Avstriji. Še bolj pa je to potrdil z uvrstitvami na „turneji treh dežel“ v Planici, Beljaku in Trbižu, kjer je v skupni uvrstitvi dosegel drugo mesto med 99 tekmovalci iz 15 držav. Tudi Pavel Erat in Norbert Mörtl iz Zahomca sta na tej turneji imela dobre rezultate.

Že zadnjič smo poročali, da je Franci Wiegele v svoji prvi tekmi med najboljšimi skakalci sveta dosegel na Bergisel-u odlično 34. mesto. V Bischofshofenu, kjer je zmagal Jens Weißflog (NDR), pa je bil Wiegele za Schallertom (3.), Esserjem (16.) in Hanzijem Wallnerjem (20.) 4. najboljši Avstrijec na izvrstnem 21. mestu. Za njim so se uvrstili vsi ostali znani skakalci avstrijske reprezentance.

Dva dni po noveletni skakalni turneji pa so se trije zahomski mladinci udeležili „turneje treh dežel“, ki šteje k evropskemu pokalu. V Planici se je turneja začela v soboto 8. 1. in se za zahomske skakalce končala tako uspešno v Trbižu.

Franci Wiegele, ki je že v Planici v drugem skoku z 92 m stal drugi najdaljši skok te serije in dosegel 8. mesto, se je v Beljaku še zboljšal ter dosegel drugo mesto. V zaključni tekmi v Trbižu pa je premagal vse tekmovalce, tudi tiste iz članskega moštva, tako da je bil Wiegele v splošni končni uvrstitvi turneje s 697 točkami celo na drugem mestu, za zmagovalcem Vegard Opaasom iz Norveške (711,2 točke) in še pred Jugoslovanom Primožem Ulago (696,7).

Seveda je tudi pri mladincih osvojil z istim številom točk prvo mesto, za njim so: 2. Matjaž Debelak (594,1), 3. Tomo Dolar (590,8), 4. Pavel Erat (588,3), 17. Norbert Mörtl (483).

Z odličnimi skoki Wiegeleja za avstrijsko mladinsko moštvo tudi ni bilo težko si osvojiti zmago v mladinski moštveni konkurenci. Avstrijsko moštvo (Wiegele, Erat in Neuländer) je doseglo 634 točk, Jugoslavija 611,2, Italija pa 598,6. Zahomskim skakalcem, posebno

Franciju Wiegeletu, čestitamo k tem dosežkom, prav tako tudi trenerju Francu Wiegeletu in celotnemu vodstvu društva, ki v tretjem desetletju obstoja športnega društva Zahome tako uspešno dela.

Rezultati posameznih tekem „turneje treh dežel“:

Planica: splošna uvrstitev: 1. Vegard Opaas (Nor) 100/93 (268,1), 2. Massimo Rigoni 98/90 (263,6), 3. Primož Ulaga 98/89 (258,5), 6. Fritz Esser (A) 90/89 (243,2), 8. Franci Wiegele (A) 88/92 (241,8).

Mladinci: 1. Franci Wiegele 88/92 (241,8), 2. Roberto Varutti (I) 87/85,5 (220,8), 3. Matjaž Debelak (Jug) 88/81,5 (214,5), 6. Pavel Erat 84/75 (199,2), 20. Norbert Mörtl 64/68 (142).

Beljak: Splošno: 1. Per Morten Olsrud (Nor) 80,5/81 (225), 2. Franci Wiegele (A) 78/78 (216,2), 3. Morten Brekk-Nielsen (Nor) 79,5/74 (215,7), 5. Fritz Esser (A) 77,5/75,5 (210,9).

Mladinci: 1. Franci Wiegele 78/78 (216,2), 2. Pavel Erat (A) 71/78 (203), 3. Harald Rodlauer 74/70 (188,3), 18. Norbert Mörtl 63/66 (156).

Trbiž: Splošno: 1. Franci Wiegele 87/85,5 (239), 2. Berg Rolf (Nor) 88/83,5 (235,9), 3. Vegard Opaas (Nor) 87,5/86,5 (234,4).

Mladinci: 1. Franci Wiegele 87/85,5 (239), 2. Dušan Kavčič (Jug) 80/79,5 (208,2), 3. Tomaž Dolar (Jug) 79/79 (204,8), 10. Pavel Erat 79,5/84 (186,1), 12. Norbert Mörtl 75,5/74,5 (185).

Loče

SPD „Jepa-Baško jezero“ je v nedeljo priredilo prvo izmed štirih tekem za „Rožanski pokal“. O teku smo prejeli sledeči dopis:

Res, da tako z ozirom na termiski koledar čas ni bil najbolj ugoden, kakor tudi s strani vremena niso bili dani najboljši pogoji pa vendar je tek privabil dobro slotino tekačev na start. Dan poprej skromno padli sneg privedelju ni bil prav nič dobrodošel, ker ga je bilo enostavno premalo, torej samo v napoto. Toda požrtvovalni društveniki so opravili svoje delo dobro in proga je bila po mnenju tekmovalcev v najboljšem stanju. Snežne razmere so sicer zahtevale od tekačev vse, toda vseeno so bili doseženi izvrstni rezultati. Tudi domačini so se ločrat dobro uveljavili. Tako je v razredu fantje I na 2 km zmagal Wrolich Peter in v razredu fantje II na 5 km Urschitz Hubert. Med dekleti sta dosegli 2. oz. 3. mesto Singer Tanja ter Triessnig Veronika; druga pri ženskah na 5 km njena mati Triessnig Ani. Najbolj korajžna družbenica Kargl Marija se je kot edina domačinka spustila na 10 km; žela je dovolj aplavza, v dar pa prejela lep šopek cvetic.

Zmagovalec dneva na 10 km je bil član starostne skupine I Furlan Walter

iz Beljaka s časom 36,37,27. Pri ženskah na isto razdaljo pa Gutschier Waltraud s časom 47,30,23.

Trenutna uvrstitev najboljših po točkah za Rožanski pokal je torej:

Moški: 1. Walter Furlan 25, 2. Herm. Mairitsch 20, 3. Hans Pirker 15, 4. W. Tschernjak 11, 5. Walter Zellin 7.

Ženske: 1. Waltraud Gutschier 25, 2. Anneliese Svelina 20, 3. Andrea Zimma 15, 4. Brigitte Miksche 11, 5. Marija Kargl 7.

Kakor je tudi razveseljiva množična udeležba sodelovalcev, bi vendarle bilo lepo videti tudi več naših ljudi na takih prireditvah, saj bi prej ko slej moralo veljati geslo: ne zmagaj, le udeležba šteje!

F. C.

ČESTITAMO!

Zvestobo na skupni življenjski poti sta si v soboto 8. januarja obljubila v Borovljah zdravnik dr. Roman Schellander iz Čahorč in študentka Uši Kelih iz Borovlj. Novoporočencema sta na svatbi pri Knabrlnu (Seher) v Velinji vasi zapela tudi ansambel Drava in mešani pevski zbor Gorjanci. Saj Uši sodeluje pri obeh zborih, Roman pa je odbornik SPD Gorjanci.

Na skupni življenjski poti jima želimo mnogo sreče in zadovoljstva.

BRALCEM
SLOVENSKEGA VESTNIKA
ŽELIMO
SREČNO NOVO LETO 1983

Tekstilna industrija
Otiški vrh
TOZD Konfekcija
PREVALJE

ČESTITAMO

Pred dnevi je obhajal 50. življenjski jubilej Zdravko Haderlap pd. Zgornji Vinkel iz Lepene pri Železni Kapli.

Iskreno čestitamo!

zahtevala mnogo znanja in pa kljub temu še mnogo padcev, ki pa so k sreči bili brez posledic. Precej smučarjev, zlasti mlajših, ni tekmovalo, ker so se starši zbal, da se jim ne bi kaj zgodilo. Med gledalci je bilo namreč mnogo takšnih, ki takšnemu smučanju niso zaupali, vendar pa so kaj kmalu spremenili svoje mnenje, ko so videli, kako brezhibno je vse potekalo in se pridružili, da bodo prihodnje leto zraven. Nedeljski poskus tega turnega smučanja posebne vrste je bil vsekakor uspešen in ga bo Slovensko planinsko društvo imelo stalno v svojem terminskem koledarju. Glavna nagrada tega turnega smu-

REZULTATI TURNEGA SMUKA Z OSELCE ZA „KARAVANŠKEGA MEDVEDA“

Dekleta od 10—15 let:
1. Gasser Mirica (23.18.53)
2. Kropivnik Kornelija (23.42.00)

Fantje od 10—15 let:
1. Mak Pavel (19.28.98)
2. Pegrin Josef (20.44.17)
3. Mlečnik Hanzl (21.26.70)

Ženske od 16—30 let:
1. Urbajs Nada (27.23.22)
ex equo Velik Eda
2. Pinter Nežka (23.45.10)

Moški od 16—30 let:
1. Maurer Albin (15.07.73)
najboljši dneva
2. Maurer Hanzl (15.16.37)
3. Mak Oto (17.12.30)

Moški od 30 let naprej:
1. Malle Janko (17.59.94)
2. Kropivnik Franci (23.19.56)
3. Kupper Danilo (36.52.27)

POZIV

Zveza koroških partizanov ter Osrednji odbor koroških partizanov v Ljubljani pripravljata izdajo zbornika „Pomniki NOB na Koroškem“. V zborniku bodo zajeta vsa grobišča, kjer so pokopani partizanski borci in aktivisti. Kratko bodo obrazložene tudi okoliščine bitk in partizanskih akcij.

Da bi bil zbornik čim bolj popoln, naprošamo vse bivše partizane in aktiviste, da nam do konca meseca januarja sporočijo, ali je na kakšnem partizanskem grobišču napačen podatek ali napačno ime. Prosimo, da nam pošljete morebitne popravke na naslednji naslov:

Zveza koroških partizanov
Gasometergasse 10
A-9020 Celovec